

TOTALPensioenfondsNederland

Actuariële en Bedrijfstechnische Nota

editie april 2021

Inhoudsopgave

1. Inleiding	4
1.1. Algemene uitgangspunten	4
1.2. Aangesloten ondernemingen	5
2. Organisatie van het fonds	5
2.1. Bestuur	5
2.2. Pensioenbureau	6
2.3. Commissies en sleutelfuncties ingesteld door het bestuur	6
2.3.1. Beleggingscommissie	6
2.3.2. Communicatiecommissie	6
2.3.3. Bestuursorganisatiecommissie	7
2.3.4. Risicomanagementcommissie	7
2.3.5. Sleutelfuncties	8
2.4. Verantwoordingsorgaan	10
2.5. Visitatiecommissie	10
2.6. Accountant, certificerend actuaris, adviserend actuaris	11
2.7. Uitbesteding	11
2.7.1. Uitbestedingsovereenkomst	12
2.7.2. Uitbestedingsproces	13
2.7.3. Opvolging en controle	13
2.7.4. Algemene Verordening Gegevensbescherming	13
2.8. Risicomanagement	13
2.8.1. Financiële risico's	14
2.8.2. Niet-Financiële risico's	16
2.8.3. Eigenrisicobeoordeling	18
2.9. Integriteit	19
2.9.1. Gedragscode, klachten en geschillen	19
2.9.2. Compliance	19
3. Geschiktheid	20
3.1. Geschiktheid van het bestuur	20
3.2. Geschiktheid van het verantwoordingsorgaan	20
3.3. Geschiktheidsbevordering	21
3.4. Toetsing van de geschiktheid	22
3.5. Zelfevaluatie	22
4. Belangrijkste kenmerken van de pensioenregeling	22
5. Waarderingsgrondslagen van de balans	24
5.1. Reserves	24
5.2. Technische Voorzieningen	24
5.3. Overige voorzieningen	25
5.4. Dekkingsgraad, beleidsdekkingsgraad en reële dekkingsgraad	25
6. Doelstellingen, beleidsuitgangspunten en risicohouding	25
6.1. Kwalitatieve beschrijving van de risicohouding	26
6.2. Kwantitatieve beschrijving van de risicohouding	27
6.3. Kwantitatieve beschrijving van de risicohouding op lange termijn	27
6.4. Afstemming van de risicohouding met sociale partners en het verantwoordingsorgaan	29
6.5. Realistisch en haalbaar premiebeleid	29
6.6. Herstel vanuit het minimum vereist vermogen naar het vereist vermogen	29
6.7. Uitvoering, vaststelling en verantwoording van de haalbaarheidstoets	29
7. Strategisch beleggingsbeleid	30
8. Premiebeleid	30

9. Herverzekeringsbeleid	32
10. Toeslag- en kortingsbeleid	32
11. Effectiviteit van het beleid	33
11.1. ALM studie en haalbaarheidstoets	33
12. Financieel crisisplan	34
12.1. Inleiding	34
12.2. Kenmerken van een financiële crisis	34
12.3. Instellen crisisteam	34
12.4. Beheersen van een financiële crisis	35
12.4.1. Mogelijke maatregelen	35
12.4.2. Opstellen herstelplan	36
12.4.3. Beleid bij korten van aanspraken/rechten	37
12.4.4. Communicatie met belanghebbenden	37
Bijlage A: Actuariële grondslagen en veronderstellingen	39
Bijlage B: Investment Policy Statement	48
Bijlage C: Begrippenlijst	49
Bijlage D: Het Strategisch beleggingsbeleid	52

1. Inleiding

Zoals in haar statuten vermeld, werkt Stichting TOTAL Pensioenfonds Nederland volgens een actuariële en bedrijfstechnische nota (ABTN). Conform het bepaalde in artikel 145 van de Pensioenwet omschrijft de ABTN de wijze waarop het fonds de middelen beheert en de pensioenregeling uitvoert. Met name wordt aangegeven op welke wijze het fonds uitvoering geeft aan het bepaalde in de artikelen 25, 126 tot en met 137 en 143 van de Pensioenwet. Daarnaast wordt conform het bepaalde in de artikelen 24 tot en met 28 van het Besluit FTK Pensioenfondsen aandacht besteed aan de risicohouding, beleggingsbeginselen, de financiële sturingsmiddelen en het financieel crisisplan.

In deze ABTN is het beleid zoveel mogelijk in strategische zin omschreven. Binnen het beschreven beleid kunnen tactische keuzes gemaakt worden gebaseerd op (verwachte) veranderingen in economische, demografische of andersoortige omstandigheden. Dergelijke keuzes leiden echter niet tot nieuw beleid. Voorbeelden hiervan zijn de aanpassing van de berekeningsgrondslagen aan nieuwe overlevingstafels en wijzigingen van de beleggingsmix op grond van economische omstandigheden. Indien het bestuur meent dat het algemene beleid bijstelling behoeft, zal deze ABTN worden aangepast.

1.1. Algemene uitgangspunten

Het doel van het fonds is het met de beschikbare middelen van het fonds verlenen van pensioenen aan werknemers en ex-werknemers van de aangesloten ondernemingen en aan hen nagelaten betrekkingen, in overeenstemming met de bepalingen in de statuten en reglementen.

Het fonds is een ondernemingspensioenfonds met een collectieve beschikbare premieovereenkomst (CDC). De premie wordt direct na de beschikbaarstelling omgezet in een aanspraak op een in euro vastgestelde pensioenuitkering. Het is een geïndexeerde middelloonregeling die wordt uitgevoerd als een uitkeringsovereenkomst. De premies en de opbrengst van de beleggingen zijn voor het fonds de enige inkomstenbronnen. Hieruit worden de pensioenaanspraken en pensioenrechten gefinancierd. Er zal geen vermogen terugvloeien naar de onderneming, dan wel een premiekorting aan de onderneming worden toegekend en er zal geen vermogen van de onderneming worden gevorderd.

Het beleid van het fonds is er op gericht om de beschikbare sturingsmiddelen zodanig in te zetten dat, op basis van het vastgestelde herstelplan en binnen het met de sociale partners en het verantwoordingsorgaan overeengekomen risicoprofiel, de volgende resultaten behaald worden:

- de maximaal wettelijk toegestane toeslag is verleend;
- de tot en met 1 januari 2012 opgelopen achterstanden zijn ingehaald;
- de beleidsdekkingsgraad is gestegen tot boven de indexatiedekkingsgraad.

De beschikbare sturingsmiddelen hebben betrekking op maatregelen op het gebied van beleggingen, toeslagverlening en de pensioenregeling. Aangezien de pensioenregeling een CDC regeling is, is de te ontvangen premie geen sturingsmiddel voor het fonds.

De solvabiliteitspositie wordt gemeten in termen van de beleidsdekkingsgraad. Deze geeft de mate weer waarin het fonds aan haar aangegane verplichtingen jegens de actieven en niet actieven kan voldoen.

Bij het vaststellen van de toe te passen actuariële technieken, het beleggingsbeleid en de balanswaardering heeft het bestuur zich laten leiden door:

- a) Algemene verwachtingen ten aanzien van TN en ZR: gezien de historie van de ondernemingen en de ontwikkeling van de markten waarin deze opereren, is de continuïteitsverwachting hoog;
- b) Omvang van het deelnemersbestand: er wordt geen structurele inkrimping of uitbreiding van het deelnemersbestand voorzien;
- c) Algemene economische omstandigheden: het gemiddelde loonniveau zal naar verwachting meegroeien met de algemene prijsontwikkeling in Nederland.

1.2. Aangesloten ondernemingen

Als aangesloten ondernemingen zijn bij de oprichting van het fonds de naamloze vennootschappen TOTAL Nederland N.V. (TN) en Zeeland Refinery N.V. (ZR) toegetreden. De raad van bestuur van TN of ZR kan het fonds verzoeken werknemers van een groepsmaatschappij als deelnemers in het fonds op te nemen.

Op verzoek van TN en/of ZR zijn Combined Refuelling Services, Mafina B.V., TOTAL Gestion Internationale S.A. en Total Lubricants plant Beverwijk B.V. toegelaten als aangesloten onderneming.

2. Organisatie van het fonds

In dit hoofdstuk worden de taken, verantwoordelijkheden en bevoegdheden van de verschillende organisatorische groepen en de kenmerken van een aantal beleidsterreinen op hoofdlijnen beschreven. In betreffende procedures en reglementen zijn de gedetailleerde regelingen vastgelegd.

2.1. Bestuur

Het bestuur is paritair samengesteld als bedoeld in de Pensioenwet en bestaat uit 8 leden. 4 Leden worden aangewezen door werkgevers: 2 leden namens TN en 2 namens ZR. De overige 4 bestuursleden worden aangewezen door de werknemersleden en gepensioneerden: 1 lid namens de deelnemers van ZR, 1 lid namens de deelnemers van TN, 1 lid namens de deelnemers van ZR én TN gezamenlijk en 1 lid wordt aangewezen door de gepensioneerden van het fonds.

Het bestuur is bevoegd de vertegenwoordiging in en buiten rechte schriftelijk op te dragen aan twee bestuursleden gezamenlijk. Eén van deze bestuursleden moet behoren tot de vertegenwoordigers van de deelnemers en gepensioneerden en de andere tot de door TN of ZR benoemde bestuursleden.

Het bestuur heeft tot taak pensioenovereenkomsten uit te (doen) voeren op basis van uitvoeringsovereenkomsten en het reglement. Het bestuur is daarbij onder meer verantwoordelijk voor:

- De omzetting van de pensioenovereenkomsten naar het pensioenreglement;
- Het actueel houden van statuten, reglementen, ABTN en procedures op basis van wet- en regelgeving en voortschrijdend inzicht;
- De naleving van de statuten en reglementen van het fonds en van alle relevante wet- en regelgeving evenals voor het beheersen van de risico's verbonden aan de activiteiten van het fonds;
- Het vaststellen van de jaarrekening en het jaarverslag;
- Het vaststellen van de beleggingsbeginselen en het algemene beleggingsbeleid en de jaarlijkse vaststelling van het beleggingsplan. Het bestuur draagt er zorg voor dat het beleggingsbeleid aansluit bij de richtlijnen verwoord in het nieuwe Financieel Toetsingskader (nFTK), zoals van toepassing vanaf 1 januari 2015;
- De benoeming van de leden van de commissies en haar (fiduciair) vermogensbeheerder(s);
- De selectie en benoeming van de accountant, de certificerend actuaire, de adviserend actuaire, de visitatiecommissie en eventuele interne en/of externe beleggingsdeskundige(n);
- Het zorgdragen dat de leden van het bestuur, de bestuurscommissies en het verantwoordingsorgaan over de nodige deskundigheid beschikken om hun werkzaamheden naar behoren uit te kunnen voeren;
- Het voorzien in gedragscode ter voorkoming van belangenconflicten en van misbruik en oneigenlijk gebruik van de bij het fonds aanwezige informatie;
- Het voorzien in een adequate klachtenregeling.

Het bestuur wordt ondersteund door een aantal commissies op verschillende terreinen.

Naast de beleggingscommissie is er een communicatiecommissie, een risicomanagementcommissie en een bestuursorganisatiecommissie.

De uitvoerende taken zijn door het bestuur uitbesteed aan het Pensioenbureau.

2.2. Pensioenbureau

Het Pensioenbureau bestaat uit het Hoofd Pensioenbureau, ondersteund door medewerkers van Aon-Hewitt (Aon) en RiskCo Administrations (RiskCo).

Het Pensioenbureau is verantwoordelijk voor het beheer en de uitvoering van de pensioenregeling van het fonds. Tevens informeert en adviseert het Pensioenbureau het bestuur over zaken die van belang zijn voor het bestuur. RiskCo draagt zorg voor de deelnemers-, de uitkeringen- en de financiële administratie en communicatie met deelnemers. Aon draagt zorg voor het actuariële rapport en voor extra bestuursondersteuning. Rapportage door RiskCo over haar werkzaamheden vindt plaats per kwartaal. Met beide dienstverleners is een Service Level Agreement (SLA) opgesteld die jaarlijks wordt geëvalueerd.

De belangrijkste taken, verantwoordelijkheden en bevoegdheden van het Pensioenbureau zijn:

- Beleidsvoorbereiding voor en advisering aan het bestuur;
- Communicatie met toezichthoudende organisaties;
- Voorlichting aan de deelnemers over de pensioenregeling;
- Voorbereiden en uitvoeren van alle wettelijk verplichte rapportages en overige door het bestuur gewenste rapportages;
- Sturing geven aan de administratieve organisatie en interne controle;
- Beheer deelnemers-, uitkerings-, beleggings- en financiële administratie;
- Ondersteuning bestuurscommissies;
- Vaststellen en innen van de pensioenpremies;
- Vaststellen van de (beleids)dekkingsgraad;
- Opstellen van de jaarrekening;
- Voorbereiding en verslaglegging van de bestuursvergaderingen;
- Uitvoering geven aan het door het bestuur vastgestelde risicobeleid.

2.3. Commissies en sleutelfuncties ingesteld door het bestuur

2.3.1. Beleggingscommissie

De beleggingscommissie wordt door het bestuur samengesteld uit minimaal drie bestuursleden. De voorzitter wordt benoemd door het bestuur op voordracht van de beleggingscommissie. De beleggingscommissie kan worden ondersteund door interne adviseur(s) en een onafhankelijke externe beleggingsdeskundige, dit na instemming van het bestuur.

De beleggingscommissie adviseert het bestuur ten aanzien van het beleggingsbeleid en controleert de fiduciair vermogensbeheerder. De beleggingscommissie doet voorstellen voor het vaststellen van de beleggingsbeginselen en het algemene beleggingsbeleid en bereidt de jaarlijkse update van het beleggingsplan voor. Tevens geeft de beleggingscommissie vorm aan het ESG-beleid, dat jaarlijks door het bestuur zal worden besproken en getoetst.

De beleggingsadviseur(s) kunnen op verzoek van de beleggingscommissie de vergaderingen van de beleggingscommissie bijwonen en ondersteunen de beleggingscommissie ten aanzien van het beleggingsbeleid en de contacten met en het monitoren van de fiduciair vermogensbeheerder.

2.3.2. Communicatiecommissie

De communicatiecommissie bestaat uit minimaal 3 leden, waarvan minimaal 1 bestuurslid en minimaal 1 extern lid. Op verzoek van de communicatiecommissie en na instemming van het bestuur kan de communicatiecommissie worden aangevuld met één (of meerdere) interne en/of externe adviseur(s).

De communicatiecommissie heeft als voornaamste taak de actieve (aspirant)deelnemers, de pensioenge-rechtigden en premievrije deelnemers volledig en op een begrijpelijke manier te informeren over voor hen relevante zaken met betrekking tot hun fonds, hun pensioen en hun rechten en plichten op pensioengebied. Daarnaast streeft de communicatiecommissie ernaar het pensioenbewustzijn van de deelnemers en pensioengerechtigden te vergroten, zodat zij zich meer betrokken voelen bij het fonds en het fonds wordt gezien als betrouwbaar, betrokken en toegewijd.

De communicatiecommissie beheert een communicatiematrix waarin is vastgelegd welke wettelijk verplichte en niet verplichte informatie aan de deelnemers verstrekt moet of kan worden, wanneer dat plaatsvindt en de manier waarop dat geschiedt. Aan de hand van deze matrix stelt de communicatiecommissie jaarlijks een communicatieplan op, waarbij minimaal aan de wettelijke vereisten wordt voldaan.

Aan het einde van elk kalenderjaar rapporteert de communicatiecommissie aan het bestuur en wordt in een bestuursvergadering getoetst of het communicatiejaarplan (nog) voldoet aan het beleid. Waar nodig wordt gecorrigeerd en/of aangevuld. De voortgang van het communicatiejaarplan is een vast agendapunt in de bestuursvergaderingen.

2.3.3. Bestuursorganisatiecommissie

De bestuursorganisatiecommissie bestaat uit minimaal 3 leden, waarvan minimaal 1 bestuurslid. Op verzoek van de bestuursorganisatiecommissie en na instemming van het bestuur kan de bestuurs-organisatiecommissie worden ondersteund door één of meer interne en/of externe deskundigen.

De commissie heeft als taak te bevorderen dat de bestuurlijke en organisatie inrichtende documenten van een voldoende kwalitatief niveau zijn en dat zij voldoen en blijven voldoen aan eventuele wettelijke eisen. Tot het aandachtsgebied van de commissie behoren onder meer de Actuariële en Bedrijfstechnische Nota, statuten, pensioenreglementen, organisatie inrichtende procedures en overige inrichtende documenten van het fonds.

Op initiatief van (één van) de commissieleden of op aanvraag van het bestuur zal de bestuursorganisatie-commissie deze documenten herzien. De herziene documenten worden door de bestuursorganisatie-commissie in concept aangeboden aan het bestuur. Het bestuur zal zorgen voor accorderen via de reguliere weg.

2.3.4. Risicomanagementcommissie

De risicomanagementcommissie bestaat uit minimaal 3 bestuursleden. De risicomanagementcommissie kiest uit haar midden een voorzitter en draagt deze voor aan het bestuur voor akkoord. Op verzoek van de risico-managementcommissie en na instemming van het bestuur kan/kunnen aan de risicomanagementcommissie één of meer uit de Total groep (multinational met dochter- en zusterondernemingen) afkomstige adviseurs worden toegevoegd of kan de commissie worden ondersteund door een onafhankelijke externe deskundige.

De risicomanagementcommissie beheert de risicomanagementmatrix waarin de risicocategorieën conform de FIRM methodiek zijn uitgewerkt in financiële en niet-financiële risico's. Daarbij worden risico's - in detail - op gevolgen, ernst, kans en mitigerende maatregelen verder uitgewerkt en weergegeven.

Jaarlijks stelt de risicomanagementcommissie een jaarplan Integraal Risico Management (IRM) op. Hierin wordt minimaal rekening gehouden met de wettelijke vereisten op het gebied van IRM. Aan het einde van ieder kalenderjaar rapporteert de risicomanagementcommissie aan het bestuur en wordt in een bestuursvergadering getoetst of het IRM jaarplan (nog) voldoet aan het beleid. Waar nodig wordt gecorrigeerd en/of aangevuld.

De voortgang van de risicomanagementmatrix en het IRM Jaarplan zijn een vast agendapunt van de bestuursvergaderingen.

2.3.5. Sleutelfuncties

Op 12 januari 2017 is de herziene Europese richtlijn IORP II inwerking getreden. Vanaf dat moment hebben de lagere overheden 2 jaar de tijd gekregen om de herziene richtlijn in lokale wetgeving te implementeren. Op 13 januari 2019 is de Implementatiewet van de herziene Europese richtlijn inwerking getreden.

De gevolgen van de inwerkingtreding van IORP II en de Implementatiewet hebben betrekking op governance, risicomanagement, ESG en communicatie. In het kader van de governance heeft het fonds drie steutfuncties ingericht; sleutfunctie Actuarieel, sleutfunctie Risicobeheer en sleutfunctie Interne Audit.

Voor de invulling van de sleutfuncties Risicobeheer en Interne Audit heeft het fonds ervoor gekozen om deze functies te splitsen in een sleutfunctiehouder en een vervuller. Voor de invulling van de sleutfunctie Actuarieel is, conform guidance van DNB, ervoor gekozen om de gehele functie uit te besteden aan de waarmerkend actuaris.

De sleutfunctiehouders dragen de verantwoordelijkheid voor de functie.

De sleutfunctiehouder Risicobeheer is een bestuurslid. De sleutfunctiehouder Interne audit wordt door een externe partij ingevuld. De vervullers van de sleutfuncties Risicobeheer en Interne audit zijn belast met de dagelijkse uitvoering van de betreffende sleutfunctie. Zij ondersteunen de sleutfunctiehouders in het uitoefenen van hun taken en verantwoordelijkheden. De vervuller voor Risicobeheer is een vanuit het bestuur gedelegeerde rol aan de risicomanagementcommissie. De functie van vervuller voor Interne audit is uitbesteed.

Voor alle bij de sleutfuncties betrokken personen geldt het wettelijke vereiste dat het fonds waarborgt dat zij in staat worden gesteld hun taken op een objectieve, eerlijke en onafhankelijke manier te kunnen vervullen. Doordat het fonds de sleutfuncties Risicobeheer en Interne audit heeft opgesplitst in een sleutfunctiehouder en een vervuller, heeft de sleutfunctiehouder geen operationele werkzaamheden die hij zelf controleert. De sleutfunctiehouder richt zich specifiek op de controlerende en eventueel adviserende werkzaamheden. De vervuller voert de operationele taken uit. Deze scheiding van taken is ondersteunend aan de onafhankelijkheid van de sleutfunctiehouder en van de vervuller. De sleutfunctiehouder hoeft zijn eigen werkzaamheden niet te controleren en omgekeerd hoeft de vervuller zijn eigen werkzaamheden niet te beoordelen.

De onafhankelijkheid van de invulling van de sleutfunctie Actuarieel staat buiten kijf.

De sleutfunctie wordt door de waarmerkend actuaris ingevuld en dient vanuit zijn functie van waarmerkend actuaris aan strikte wet- en regelgeving te voldoen inzake de onafhankelijkheid.

Doordat het sleutfunctiehouderschap voor Risicobeheer bij een bestuurslid is belegd, voldoet de invulling aan de vereisten ten aanzien van status en autoriteit. Voor de waarmerkend actuaris en de externe partij waar het sleutfunctiehouderschap Interne audit is belegd, is dit eveneens vanzelfsprekend. In de hoedanigheid van waarmerkend actuaris en sleutfunctiehouder Interne audit dienen de betreffende personen al te beschikken over status en autoriteit ten einde hun functie effectief uit te kunnen voeren. DNB heeft de opzet goedgekeurd.

De sleutfuncties rapporteren meerdere malen per jaar aan het bestuur, waarvan minimaal één keer schriftelijk en geven gevraagd en ongevraagd advies. Bevindingen en aanbevelingen in het kader van de uitoefening van de sleutfunctie Risicobeheer en Interne audit kunnen bij escalatie aan het toezichthoudend orgaan van het pensioenfonds worden gerapporteerd. De vervullers van de sleutfuncties hebben de mogelijkheid om direct aan het bestuur te escaleren. De sleutfunctiehouders hebben in bepaalde situaties de plicht om melding te doen aan de toezichthouder.

De taken per sleutelfunctie zijn als volgt:

Actuariëel	Risicobeheer	Interne audit
Inrichting processen actuariële functie	Inrichting processen Risicobeheer	Inrichting processen interne auditfunctie
	Inrichten en onderhouden methoden ter identificatie, meting, bewaking en beheersen risico's	Toepassing van de audit jaarcyclus
Beoordelen van processen voor de berekening van de technische voorziening	Risicobeoordeling	Beoordeling van de uitgevoerde audits
Beoordelen van de betrouwbaarheid en adequaatheid van de berekening van de technische voorziening	Controleren risicobeheersing	Beoordeling van auditbevindingen, bepalen van de consequenties voor het pensioenfonds en bewaken van de noodzakelijke follow up
Beoordelen gedragslijn met betrekking tot het aangaan van pensioenverplichtingen	Inrichten en onderhouden van rapportages	
Overige actuariële toetsingen	Risicoalertheid bevorderen	Rapporteren en adviseren richting bestuur
Rapporteren en adviseren richting bestuur	Rapporteren en adviseren vanuit controle functie richting bestuur	

Voor het uitvoeren van het sleutelfunctiehouderschap dient de verantwoordelijke te beschikken over de benodigde deskundigheid en competenties. Een en ander naar proportionaliteit. Dit vertaalt zich in de kennis op de verschillende deelgebieden in onderlinge samenhang en die in verhouding staat tot de omvang, aard, schaal en complexiteit van de werkzaamheden die de sleutelfunctiehouder verricht.

De volgende karakteristieken bepalen de proportionaliteit voor de benodigde deskundigheid en competenties:

- de pensioenregeling onder beheer van het fonds is niet complex;
- de uitvoering van de pensioenregeling is overzichtelijk en goed beheersbaar;
- het beleggingsbeleid van het fonds kent relatief gezien een beperkte complexiteit;
- door opsplitsing van het houderschap en vervuller wordt diepgaandere expertise bij de vervuller neergelegd.

Door bovenstaande karakteristieken behoeft de sleutelfunctiehouder voor Risicobeheer en Interne audit geen expert te zijn op de verschillende deelgebieden en kan worden volstaan met een universitair of HBO-werk- en denkniveau aangevuld met een pensioenopleiding gericht op geschiktheidsniveau B. Omdat de sleutelfunctie Actuariëel in het geheel is uitbesteed en er geen sprake is van opsplitsing van het houderschap en de vervuller, stelt het fonds zwaardere eisen aan de geschiktheid. Doordat het bij de waarmede actuaris is belegd en hij voor het uitoefenen van die functie al aan hoge deskundigheidsvereisten moet voldoen, geeft dat voor het fonds voldoende zekerheid omtrent de geschiktheid.

Als gevolg van de opsplitsing van sleutelfunctiehouder en de vervuller van de sleutelfunctie wordt een hogere mate van deskundigheid bij de vervuller belegd.

De rol van vervuller wordt voor de sleutelfunctie Interne audit uitbesteed aan een externe partij die expert zijn op het gebied van interne audit en kennis van pensioenfonds hebben. De rol van vervuller voor de sleutelfunctie Risicobeheer is gedelegeerd aan de risicomanagementcommissie, die ruime kennis heeft van het fonds en ruime ervaring heeft op het gebied van risicomanagement.

2.4. Verantwoordingsorgaan

Het verantwoordingsorgaan bestaat uit vijf leden:

- twee leden uit of namens de actieve deelnemers van ZR;
- één lid uit of namens de actieve deelnemers van TN;
- twee leden namens de gepensioneerden van TN en ZR.

De zittingsduur van het verantwoordingsorgaan is 4 jaar, voor de eerste keer startend per 1 juli 2014.

Het verantwoordingsorgaan heeft tot taak een oordeel te geven over:

- Het handelen van het bestuur aan de hand van het (concept)jaарverslag, de (concept)jaarrekening en andere informatie waaronder de bevindingen van het interne toezicht;
- Het door het bestuur uitgevoerde beleid in het afgelopen kalenderjaar;
- Beleidskeuzes voor de toekomst.

Het oordeel van het verantwoordingsorgaan wordt, samen met de reactie van het bestuur daarop, bekend gemaakt en in het jaарverslag opgenomen.

Het verantwoordingsorgaan heeft in ieder geval de volgende rechten:

- a) het recht op overleg met het bestuur;
- b) het recht op overleg met de externe accountant, de certificerend actuaaris en de adviserend actuaaris voor zover dit redelijkerwijs nodig is voor de vervulling van de taak van het verantwoordingsorgaan;
- c) het recht om tijdig alle inlichtingen en gegevens van het bestuur te ontvangen die deze voor de vervulling van zijn taak redelijkerwijze nodig heeft;
- d) het recht op een schriftelijke en gemotiveerde reactie van het bestuur op het oordeel dat het verantwoordingsorgaan heeft gegeven over het door het bestuur uitgevoerde beleid;
- e) het recht om bij het oordeel dat het bestuur niet naar behoren functioneert (na overleg met het bestuur en met inachtneming van art. 219 van de Pensioenwet, slechts nadat de visitatiecommissie zich daarover heeft uitgesproken), de ondernemingskamer van het gerechtshof te Amsterdam te verzoeken het functioneren van het bestuur te toetsen dan wel een onderzoek aan te bevelen naar het beleid en de gang van zaken van het bestuur (enquête-recht);
- f) Het recht om een bindende voordracht voor leden van de visitatiecommissie aan het bestuur te doen.

Het verantwoordingsorgaan heeft het recht advies aan het bestuur uit te brengen over:

- a) het vaststellen en wijzigen van het beleid inzake beloningen;
- b) het wijzigen van het beleid ten aanzien van het verantwoordingsorgaan;
- c) de vorm, inrichting en samenstelling van het intern toezicht;
- d) het vaststellen en wijzigen van een interne klachten- en geschillenprocedure;
- e) het vaststellen en wijzigen van het communicatie- en voorlichtingsbeleid;
- f) gehele of gedeeltelijke overdracht van de verplichtingen van het pensioenfonds of de overname van verplichtingen door het pensioenfonds;
- g) liquidatie, fusie of splitsing van het pensioenfonds;
- h) het sluiten, wijzigen of beëindigen van een uitvoeringsovereenkomst;
- i) het omzetten van het pensioenfonds in een andere rechtsvorm (zoals bedoeld in art. 18 Boek 2 BW);
- j) samenvoeging van het pensioenfonds.

2.5. Visitatiecommissie

De visitatiecommissie bestaat uit ten minste drie onafhankelijke deskundigen.

Het bestuur geeft de visitatiecommissie eenmaal per jaar of, gehoord het verantwoordingsorgaan, vaker als daartoe aanleiding is, de opdracht om het functioneren van het bestuur kritisch te bezien.

De visitatiecommissie rapporteert haar bevindingen aan het bestuur. Het bestuur brengt het rapport van de visitatiecommissie ter kennis van het verantwoordingsorgaan en vermeldt de resultaten van de visitatie in het jaarverslag.

De visitatiecommissie heeft de volgende concrete taken:

- a) Het beoordelen van beleidsprocedures, bestuursprocedures en beleidsprocessen en de “checks and balances” binnen het fonds;
- b) Het beoordelen van de wijze waarop het fonds wordt aangestuurd;
- c) Het beoordelen van de wijze waarop door het bestuur wordt omgegaan met de risico's op langere termijn;
- d) Het rapporteren van haar bevindingen aan het bestuur;
- e) Ingeval van uitbesteding aan externe dienstverleners, beoordelen of waarborgen zijn ingebouwd dat de afspraken worden nageleefd en dat de controle hierop door het bestuur effectief is;
- f) Het afleggen van verantwoording over de uitvoering van de taken aan het verantwoordingsorgaan en de werkgevers. In het jaarverslag worden de bevindingen van de visitatiecommissie opgenomen.

De visitatiecommissie heeft het recht:

- op alle informatie die zij nodig acht voor een goede vervulling van de aan haar opgedragen taken;
- op overleg met het bestuur over alle bestuurstaken;
- op overleg met de externe accountant, de certificerend actuaris en de adviserend actuaris;
- om zich uit te spreken over een verzoek van het verantwoordingsorgaan tot het houden van een enquête.

2.6. Accountant, certificerend actuaris, adviserend actuaris

De accountant controleert jaarlijks het onder verantwoordelijkheid van het bestuur opgestelde jaarverslag. Hij doet dit overeenkomstig de in Nederland algemeen aanvaarde richtlijnen met betrekking tot controle-opdrachten. Volgens deze richtlijnen wordt de controle zodanig uitgevoerd dat een redelijke mate van zekerheid wordt verkregen dat het jaarverslag geen onjuistheden van materieel belang bevat.

Verder controleert de accountant de feitelijke waarde van de portefeuille.

De certificerend actuaris van het fonds onderzoekt jaarlijks of door het fonds voldaan is aan artikel 126 tot en met 140 van de Pensioenwet. Onder andere controleert hij jaarlijks of de technische voorzieningen, conform de grondslagen van het fonds, juist zijn vastgesteld en of de technische voorzieningen op voldoende veilige grondslagen zijn berekend. De certificerend actuaris is onafhankelijk van het fonds. Als de certificerend actuaris van dezelfde organisatie is als de adviserend actuaris, moet deze organisatie zich conformeren aan een gedragscode die de onafhankelijkheid van de certificerend actuaris garandeert.

Het bestuur stelt een adviserend actuaris aan. De adviserend actuaris ondersteunt het bestuur bij het ontwikkelen en formuleren van het beleid van het fonds. De (certificerend)actuaris is in principe aanwezig tijdens de bestuursvergaderingen.

2.7. Uitbesteding

Door het bestuur is besloten dat de volgende onderdelen niet uitbesteed zullen worden:

- Taken en verantwoordelijkheden van personen die het dagelijks beleid bepalen;
- Werkzaamheden die beheersing en toezicht op werkzaamheden kunnen ondermijnen;
- Werkzaamheden die bij uitbesteding een belemmering vormen op het adequaat naleven van toezicht bij of krachtens de Pensioenwet.

Het bestuur stelt verder geen restricties aan een dienst ten aanzien van de beslissing uitbesteden of niet.

Of daadwerkelijk tot uitbesteden wordt overgegaan, wordt beslist door het bestuur op basis van haar moverende overwegingen.

Daarbij gelden de volgende voorwaarden:

- a) De dienstverlener moet voldoende waarborgen dat de uitvoering van de dienst op een beheerste en planmatige wijze uitgevoerd zal worden. Dit moet worden ondersteund door een ISAE3402 verklaring of een vergelijkbare externe- certificering;
- b) De dienstverlener moet aantoonbaar voldoende maatregelen getroffen hebben inzake fraudepreventie;
- c) Door de uitbesteding zal de verantwoordelijkheid van het fonds voor de organisatie en beheersing van (deel)processen en het toezicht daarop niet beperkt worden;
- d) Het fonds heeft voldoende inzicht in de risico's die samenhangen met de uitbesteding van de betreffende (deel)processen.

Bij de keuze van de dienstverlener worden minimaal de volgende aspecten beschouwd:

- financiële soliditeit;
- imago en integriteit;
- kwaliteit van de dienstverlening;
- interne organisatie en beheersing;
- vertrouwelijkheid van informatie;
- maatregelen die genomen kunnen worden in geval van calamiteiten (waaronder back-upprocedures);
- deskundigheid personeel;
- land van vestiging.

De rapportage van de dienstverlener moet tijdig aan het fonds aangeleverd worden en moet voldoende informatie bevatten om de werkzaamheden te kunnen beoordelen.

2.7.1. Uitbestedingsovereenkomst

Het fonds legt de afspraken met de dienstverlener inzake uitbesteding vast in een schriftelijke uitbestedingsovereenkomst. Deze uitbestedingsovereenkomst bevat het geheel van relevante aspecten aangaande de uitbestede (deel)processen, doch minimaal (voor zover van toepassing):

- a) aard en omvang van de te leveren dienst;
- b) kwaliteitsaspecten en servicegraad (SLA);
- c) mogelijkheid om wijzigingen aan te brengen in de wijze van de uitvoering werkzaamheden;
- d) tijdigheid van op te leveren producten;
- e) ingezette deskundigheid en gedragscode aan de zijde van de dienstverlener;
- f) informatievoorziening en rapportage naar het fonds;
- g) continuïteit en back up procedures;
- h) eigendom en privacy aspecten van gegevens;
- i) data security;
- j) verplichting tot naleving van relevante wet- en regelgeving;
- k) verplichting tot verstrekking inlichtingen en toegang tot bescheiden door toezichthouder;
- l) voorwaarden voor beëindiging.

ad h) Indien de dienstverlener voor meer dan één opdrachtgever werkt, moet de dienstverlener schriftelijk garanderen dat de gegevens en bestanden van de verschillende opdrachtgevers logisch te scheiden zijn en dat privacy aspecten van de gegevens van het fonds zijn gewaarborgd.

ad k) In de uitbestedingsovereenkomst moet vastgelegd zijn dat de dienstverlener alle door de Toezichthouder gevraagde inlichtingen aan het fonds (of, indien verplicht aan de Toezichthouder) zal verstrekken en dat de dienstverlener de Toezichthouder op verzoek van het fonds toegang geeft tot de relevante boeken en administratieve bescheiden en dat de dienstverlener aanwijzingen van de Toezichthouder zal opvolgen die verband houden met de door het fonds uitbestede (deel)processen.

ad l) In de uitbestedingsovereenkomst moet zijn vastgelegd dat het fonds de uitbesteding van de (deel)processen al dan niet onder van tevoren overeengekomen omstandigheden kan beëindigen en er moeten zodanige maatregelen afgesproken worden dat het fonds de desbetreffende werkzaamheden zelfstandig kan voortzetten of elders kan onderbrengen.

Voordat een contract of SLA wordt aangegaan moet een evaluatie plaatsvinden van de risico's. Bij wijzigingen van risico's moet de risicomangementmatrix door het bestuur worden aangepast.

2.7.2. Uitbestedingsproces

Het proces van uitbesteding bevat bij voorkeur minimaal de volgende stappen:

- a) Oprichten projectgroep met minimaal 1 bestuurslid en het Hoofd Pensioenbureau;
- b) Specificatie van de behoefte(n);
- c) Bepaling evaluatiecriteria offerte;
- d) Selectie van mogelijke leveranciers door de projectgroep;
- e) Beoordeling offertes door projectgroep;
- f) Voorstellen mogelijke leveranciers door projectgroep aan bestuur (short list);
- g) Bestuursbesluit keuze leverancier;
- h) Opstellen contract en eventueel Service Level Agreement (SLA) door projectgroep;
- i) Aanpassen risicomangementmatrix (indien nodig);
- j) Goedkeuring contract / SLA door bestuur;
- k) Ondertekening contract / SLA door partijen;
- l) Implementatie;
- m) Evaluatie uitbestedingsproject;
- n) Evaluatie uitvoerende organisatie.

2.7.3. Opvolging en controle

Na afronding van het uitbestedingsproces evalueert het fonds het verloop van het proces en stelt zo nodig de uitbestedingsprocedure bij.

Het fonds toetst minimaal jaarlijks of de wijze waarop de diensten worden verricht nog in overeenstemming zijn met de vastgelegde afspraken. Zo nodig maakt het fonds afspraken met de dienstverlener over corrigerende maatregelen.

2.7.4. Algemene Verordening Gegevensbescherming

Voor het naleven van de Algemene Verordening Gegevensbescherming (AVG) van de Europese Unie, die op 25 mei 2018 van toepassing is, heeft het fonds Verwerkersovereenkomsten afgesloten, een privacyverklaring en regels (procedures) opgesteld teneinde:

- a) De persoonlijke levenssfeer van betrokkenen te beschermen tegen misbruik van die gegevens en tegen het verwerken van onjuiste gegevens;
- b) Te voorkomen dat persoonsgegevens worden verwerkt / gebruikt voor een ander doel dan het doel waarvoor ze verzameld zijn;
- c) Te bereiken dat alle verbonden personen handelen in overeenstemming met de geldende privacy wet- en regelgeving bij de uitvoering van hun werkzaamheden ten behoeve van het fonds;
- d) De rechten van betrokkenen te waarborgen;
- e) Betrokkenen te informeren welke Persoonsgegevens het fonds verzamelt, laat verwerken en met welk doel.

2.8. Risicomanagement

Het risicomanagement binnen het fonds is gebaseerd op de uitgangspunten van Financiële Instellingen Risico Matrix (FIRM). Hierbij worden operationele risico's verder onderverdeeld in financiële en niet-financiële risico's. Om deze risico's te kunnen beoordelen, worden voor deze risico's separate risicokaders vastgesteld.

Deze risicokaders bevinden zich uiteraard altijd binnen de risicohouding (zie paragraaf 6) van het fonds als geheel. De risicocategorieën zoals benoemd in FIRM zijn in de risicomanagementmatrix opgenomen. Hierbij worden voor elk van de items de relevante specifieke scenario's benoemd. Vervolgens is het oorspronkelijk (bruto) risico bepaald, de genomen mitigerende maatregelen en tenslotte het overblijvende (netto) risico.

Risicomanagement wordt in iedere bestuursvergadering besproken, waarbij de actuele omstandigheden worden meegewogen en waar nodig worden acties ondernomen om risico's te beperken. Waar nodig wordt de risicomanagementmatrix aangepast.

Voor het fonds is een Responsible Accountable Consulted Informed (RACI) model opgesteld.

Dit verantwoordelijkheidsschema geeft de rollen en verantwoordelijkheden aan van onder andere de commissies en de in de ABTN opgenomen organisatiestructuur van het fonds.

2.8.1. Financiële risico's

De volgende risicocategorieën worden bij Financiële risico's onderscheiden:

1. Rente/matchingrisico
2. Marktrisico
3. Kredietrisico
4. Verzekeringstechnische risico's

1. Rente/matchingrisico

Renterisico, of ook matching-/renterisico, is een gecombineerd risico dat optreedt bij wijzigingen in de beleggingen en verplichtingen als gevolg van een wijziging van de marktrente. Het Pensioenfonds is gevoelig voor wijzigingen in de marktrente omdat de duration van de beleggingen en de verplichtingen niet aan elkaar gelijk is. Bij de bepaling van het beleggingsbeleid weegt het bestuur zorgvuldig de voordelen (meer zekerheid) en nadelen (minder rendement) van meer of minder duratiematching af ten opzichte van alternatieve strategieën.

Liquiditeitsrisico is onder andere een risico dat onder de categorie rente/matchingrisico valt. Hierbij beschikt het Pensioenfonds over onvoldoende liquide middelen om de lopende betalingen, waaronder pensioenuitkeringen, te kunnen verrichten. Waar de overige risicomponenten vooral de langere termijn betreffen (solvabiliteit), gaat het hierbij om de kortere termijn. Liquiditeitsrisico is relatief beperkt bij het Pensioenfonds, omdat de som van premies en directe beleggingsopbrengsten hoger is dan de som van pensioenuitkeringen en kosten. Bovendien bestaat de beleggingsportefeuille uit beleggingsfondsen die onder normale omstandigheden binnen korte tijd tegen een redelijke prijs omgezet kunnen worden in liquide middelen.

Valutarisico valt ook onder deze categorie en is het risico dat optreedt bij wijzigingen in de beleggingen als gevolg van fluctuaties in de wisselkoersen. Het Pensioenfonds beperkt het valutarisico door driekwart van de niet euro beleggingen af te dekken door middel van valutahedges. Er wordt geen actief beleid gevoerd ten aanzien van het valutarisico. De bandbreedte van de vreemde valuta ligt tussen de 95 en 100%, behalve de USD daarvoor geldt een bandbreedte die ligt tussen 99 en 101%.

Het curverisico is een risico dat onder de categorie rente/matchingrisico valt. Dit is het risico dat de afdekking voor de verschillende looptijdsegmenten afwijkt van de gewenste mate van afdekking van de verplichtingen op deze looptijdsegmenten. Dit kan aanleiding zijn voor mismatchresultaten in geval van niet-parallelle verschuivingen in de marktrente. Om de effectiviteit van de renteafdekking te waarborgen is een nauwkeurige afdekking over verschillende looptijden noodzakelijk. Het fonds heeft hiertoe per looptijdenbucket een maximale afwijking vastgesteld.

2. Marktrisico

Marktrisico is het risico dat door ontwikkeling van de marktprijzen (veroorzaakt door factoren die samenhangen met een individuele belegging, de uitgevende instelling of generieke factoren) wijzigingen in de waarde van de beleggingen plaatsvinden. Wijzigingen in marktomstandigheden hebben altijd direct invloed op het beleggingsresultaat, omdat alle beleggingen worden gewaardeerd op reële waarde waarbij waardewijzigingen onmiddellijk worden verwerkt in het saldo van baten en lasten.

Om het marktrisico te beperken zorgt het Pensioenfonds voor een gediversifieerde beleggingsportefeuille door spreiding van risico's over landen en beleggingscategorieën. In de dagelijkse praktijk ziet de beleggingscommissie toe op het marktrisico conform de binnen het Pensioenfonds aanwezige beleidskaders en de beleggingsrichtlijnen. De overall marktposities worden periodiek gerapporteerd aan het bestuur.

Grote posten kunnen leiden tot concentratierisico. Dit risico is een subcategorie van de categorie Marktrisico. In het algemeen geldt dat concentratierisico kan optreden als een adequate spreiding van activa en passiva ontbreekt. Concentratierisico's kunnen optreden bij een concentratie van de portefeuille in regio's, economische sectoren of tegenpartijen. Een portefeuille van leningen die sterk sector gebonden is, kan door deze sectorconcentratie een verhoogd risico lopen. Indien aandelen in dezelfde sector worden aangehouden is sprake van een cumulatief concentratierisico. Overigens beperken concentratierisico's zich niet uitsluitend tot de beleggingen. Binnen de beleggingsfondsen waarin het Pensioenfonds belegt is diversificatie aangebracht in lijn met de beleggingsrichtlijnen zoals vastgesteld in het prospectus van deze beleggingsfondsen. Het Pensioenfonds zorgt voor een goede spreiding over landen en beleggingscategorieën. De vermogensbeheerder rapporteert ieder kwartaal aan het bestuur over de concentratie van de beleggingen.

Evenals voorgaande jaren is het beleggingsbeleid heroverwogen in relatie tot de risico's en het herstel van het MVEV. De lage rente, de crisis op de financiële markten en de vooruitzichten hebben daarbij een belangrijke rol gespeeld. In het beleggingsbeleid is sprake van een grotere spreiding over de verschillende beleggingscategorieën en regio's. Per beleggingscategorie is een strategische weging aangegeven alsmede de bandbreedtes die naar inzicht van de externe vermogensbeheerder benut kunnen worden. Dit risico wordt ook inzichtelijk door de tracking error – de mate waarin de beleggingen afwijken van de benchmark die als een belangrijk ijkpunt voor de performance geldt – die aan de gehele portefeuille als doel is gesteld. Prijsrisico is een onderdeel van het beleggingsrisico.

3. Kredietrisico

Het kredietrisico is het risico van financiële verliezen voor het Pensioenfonds als gevolg van faillissementen of betalingsonmacht van tegenpartijen. Hierbij kan onder meer worden gedacht aan partijen die obligatieleningen uitgeven, banken waar deposito's worden geplaatst en marktpartijen waarmee derivatenposities worden aangegaan.

4. Verzekeringstechnisch risico

Binnen de actuariële risico's wordt onderscheid gemaakt tussen het langlevens-, overlijdens- en arbeidsongeschiktheidsrisico.

Het voornaamste actuariële risico is het langlevensrisico (het risico dat deelnemers langer blijven leven dan gemiddeld verondersteld wordt bij de bepaling van de technische voorziening). Als gevolg hiervan is de pensioenvermogensopbouw niet toereikend voor de uitkering van de pensioenverplichting. De inschatting van de levensverwachting gebeurt door toepassing van recente prognosetafels voor de gehele bevolking zoals gepubliceerd door het Actuarieel Genootschap.

Aan het in het pensioenreglement toegezegde partnerpensioen en wezenpensioen kan een aanzienlijk overlijdensrisico verbonden zijn. Bij overlijden voor de pensioendatum zal de aanwezige voorziening in de regel niet voldoende zijn om het dan ingaande nabestaandenpensioen en wezenpensioen te kunnen financieren. Bij gehele of gedeeltelijke arbeidsongeschiktheid wordt voor het arbeidsongeschiktheidsgedeelte premievrijstelling verleend.

Vanaf het moment van premievrijstelling komt de pensioenopbouw voor toekomstige jaren, voor het gedeelte waarvoor de deelnemer arbeidsongeschikt is verklaard, voor rekening van het fonds.

Gelet op het draagvlak van het fonds en de grootte van de risico's is het overlijdensrisico en het premievrijstellingrisico bij arbeidsongeschiktheid herverzekerd door middel van een stop-loss verzekering. Een dergelijke verzekering houdt in dat het fonds het grootste deel van het risico zelf draagt. Alleen als de schade over de contractperiode meer bedraagt dan het eigen risico, zal de herverzekeraar (Zwitserleven) het schadebedrag dat uitstijgt boven het eigen risico uitkeren. Het eigen risico is gesteld op 125% van de som van de premie over de contractperiode bij volledige herverzekering. Gezien de herverzekering op stop-loss basis is, zal een schade door overlijden of arbeidsongeschiktheid in eerste instantie tot een last voor het fonds leiden. Indien na afloop van de contractperiode van het herverzekeringscontract blijkt dat een deel van de schade alsnog wordt gedekt, dan resulteert dit op dat moment in een bate voor het fonds.

2.8.2. Niet-Financiële risico's

De volgende risicocategorieën worden bij Niet-Financiële risico's onderscheiden:

5. Omgevingsrisico's
6. Operationeel risico
7. Uitbestedingsrisico
8. IT risico's
9. Integriteitsrisico's
10. Juridische risico's

5. Omgevingsrisico's

Het omgevingsrisico is het risico van veranderingen die van buiten het fonds komen op het gebied van concurrentieverhoudingen, belanghebbenden, reputatie en ondernemersklimaat. Het fonds biedt een marktconforme uitvoering van de regeling, mede door de gemiddeld goede rendementen op het vermogen. Daarnaast blijft het fonds in dialoog met alle betrokken sociale partners. Het belang van alle deelnemers staat voorop.

Onderdeel van het omgevingsrisico is het reputatierisico. Onder reputatierisico wordt het risico verstaan dat het Pensioenfonds door het handelen reputatieschade lijdt bij belanghebbenden. Dit risico wordt beheerst door het continu bewaken en eventueel bijstellen van het beleid en transparantie bij het doen van uitingen naar belanghebbenden. Daarnaast heeft het Pensioenfonds een integriteitsbeleid vastgesteld. Hierin geeft het Pensioenfonds haar visie op integriteit, onderscheidet diverse situaties waarin integriteit een rol speelt en welke standpunten het Pensioenfonds hierbij inneemt. Jaarlijks vindt er zelfevaluatie van het bestuur plaats, waarin het reputatierisico in is meegenomen.

6. Operationeel risico

Een operationeel risico is een risico dat samenhangt met ondoelmatige of onvoldoende doeltreffende procesinrichting of procesuitvoering. Het fonds besteedt werkzaamheden uit aan gerenommeerde bedrijven na een ordentelijk uitbestedingstraject. Verder wordt dit risico voornamelijk gemitigeerd door Service Level Agreements (SLA) en ISAE 3402-rapportages; hetgeen verder wordt toegelicht bij het onderdeel Uitbestedingsrisico.

7. Uitbestedingsrisico

Het uitbestedingsrisico is het risico dat de continuïteit en/of kwaliteit van de aan derden uitbestede werkzaamheden, dan wel voor deze derden ter beschikking gestelde apparatuur en ter beschikking gesteld personeel worden geschaad.

Het Pensioenfonds heeft de pensioenuitvoering (deelnemers-, financiële- en uitkeringenadministratie) aan RiskCo uitbesteed. Het actuariële jaarwerk en de (gedeeltelijke) bestuursondersteuning is aan Aon uitbesteed.

Het vermogensbeheer is aan Blue Sky Group (BSG) uitbesteed. Het uitbestedingsrisico is het risico dat de continuïteit, integriteit en/of kwaliteit van de aan externe partijen uitbestede werkzaamheden dan wel door deze externe partijen ter beschikking gestelde apparatuur en personeel wordt geschaad.

De uitbesteding van werkzaamheden aan een externe partij heeft tot gevolg dat een bestuur geen directe gezagsverhouding heeft met de personen die bij de externe partij feitelijk en dagelijks zijn belast met de uitvoering van die werkzaamheden. Het bestuur heeft voorts geen rechtstreeks zicht op en voert geen directe controle uit op administratieve processen, zoals uitbetaling van pensioenen en pensioenberekeningen.

Om dit risico te beheersen, zijn duidelijke voorwaarden contractueel vastgelegd en uitgewerkt in een Service Level Agreement (SLA). De externe partij legt periodiek verantwoording af over de beheersing van de processen en verstrekt hierbij ook een ISAE 3402 II rapportage met een verklaring van de accountant. Deze rapportage beschrijft de beheerdoelstellingen en beheermaatregelen voor alle processen die de externe partij voor het Pensioenfonds uitvoert. De SLA's en de ISAE3402 rapportages worden door het bestuur gemonitord. Het uitbestedingsbeleid is vastgesteld in de ABTN.

BSG is aanwezig bij vergaderingen van de beleggingscommissie en bestuur, onder meer om te adviseren, te rapporteren over ontwikkelingen met betrekking tot de dienstverlening en om de beleggingsrapportages te bespreken. De beleggingsrapportages zijn een vast agendapunt op de bestuursvergaderingen.

8. IT-risico's

Het IT-risico is het risico dat IT de bedrijfsprocessen en informatievoorziening onvoldoende integer, niet continu of onvoldoende beveiligt en ondersteunt.

Het fonds heeft de IT infrastructuren en systemen uitbesteed aan gerenommeerde partijen die voldoende waarborgen (zowel voor back-up als autorisatie) heeft.

9. Integriteitsrisico

Onder integriteitsrisico wordt het risico verstaan dat het Pensioenfonds niet integer handelt. Het risico dat de integriteit van het Pensioenfonds dan wel het financiële stelsel wordt beïnvloed als gevolg van niet integere, onethische gedragingen van de medewerkers dan wel van de leiding van uitvoerders in het kader van wet- en regelgeving en maatschappelijke en door het Pensioenfonds opgestelde normen.

Het Pensioenfonds beheerst dit risico door het continu bewaken en eventueel bijstellen van het beleid en transparantie bij uitingen naar belanghebbenden. In de risicomanagementmatrix zijn diverse situaties waarin integriteit een rol speelt vastgelegd en welke mitigerende maatregelen het Pensioenfonds tot zijn beschikking heeft om de risico's zoveel mogelijk te beperken. Bij de beheersing van dit risico kan gedacht worden aan onder meer de gedragscode en procesmatige waarborgen.

Het compliance risico omvat het risico dat niet of niet tijdig de consequenties van (veranderde) wet- en regelgeving worden onderkend, waardoor wet- en regelgeving op onderdelen worden overtreden.

Daarnaast omvat het ook het risico dat interne regelgeving, zoals de gedragscode en beleggingsrichtlijnen, niet wordt nageleefd. Beheersing hiervan vindt plaats door het maken van afspraken in de uitvoeringsovereenkomsten met de uitvoeringsorganisaties over de inrichting en naleving van compliance aldaar.

Daarnaast heeft het Pensioenfonds een eigen Compliance Officer (CO) aangesteld, die toeziet op de naleving van de gedragscode door het bestuur van het Pensioenfonds. De CO stelt elk jaar een compliance rapportage op, dat in een bestuursvergadering wordt besproken.

10. Juridische risico's

Het juridische risico is het risico dat samenhangt met wet- en regelgeving, gesloten overeenkomsten en communicatie, waardoor juridische conflicten kunnen ontstaan of waaruit aansprakelijkheden kunnen voortvloeien.

Het fonds besteedt zijn werkzaamheden grotendeels uit aan gerenommeerde partijen. Het fonds wordt jaarlijks gecontroleerd door de accountant en de certificerende actuaire en laat zich daar waar nodig bijstaan door juristen. Daarnaast rapporteert de Compliance Officer zijn bevindingen.

Alle Financiële- en Niet-Financiële risico's zijn uitgebreid beschreven in de risicomanagementmatrix.

2.8.3. Eigenrisicobeoordeling

De eigenrisicobeoordeling ("ERB") wordt vastgelegd in een zelfstandig leesbaar document, waarin ook de uitgangspunten van de ERB zijn opgenomen. De beleidskaders voor de ERB worden in deze paragraaf uiteengezet.

De doelstelling van de ERB is inzicht te verschaffen in de samenhang tussen de strategie van het fonds, de materiele risico's die het fonds kunnen bedreigen, de mogelijke consequenties hiervan voor de pensioenen van de deelnemers en voor het pensioenfonds zelf. Daarnaast geeft de ERB inzicht in de effectiviteit en doelmatigheid van het gevoerde risicobeheer.

De ERB maakt onderdeel uit van het risicomanagement van het fonds en wordt ten minste eens per drie jaar uitgevoerd, of zoveel vaker als een significante wijziging van het risicoprofiel, de strategie, het governance-model, de dekkingsgraad van het fonds of de pensioenregeling dat vereist.

De ERB wordt uitgevoerd door de sleutelfunctiehouder en de vervuller Risicobeheer. Het bestuur bepaalt dan wel het startpunt en de uitgangspunten voor uitvoering van de ERB. Een en ander afhankelijk van de aanleiding voor uitvoering van de ERB.

Tot op heden is er nog geen ERB uitgevoerd door het pensioenfonds. Dit is vooralsnog uitgesteld in afwachting van meer zekerheid over de toekomst van het fonds.

De ERB bestaat uit een cyclus van processtappen:

1. Beschrijving van het pensioenfonds en de financiële uitgangspositie (status);
2. Risicoanalyse (scenarioanalyse en impactanalyse);
3. Beoordeling en vaststellen vervolgacties;
4. Eindrapportage.

De beschrijving van het pensioenfonds geeft de huidige situatie van het fonds weer. De elementen die hier worden vastgelegd, zijn over het algemeen al in andere fondsdocumenten vastgelegd. Doelstelling is dan ook om dit onderdeel goed, maar beknopt vast te leggen. Het dient als startpunt voor de risicoanalyse.

Bij de risicoanalyse wordt de gebruikte methode van risicodetectie en risicobeoordeling vastgesteld. In principe wordt gewerkt met de huidige FIRM methodologie, aangevuld met SIRA en analyse van de strategische risico's van het fonds. Daarna worden de scenario's gedefinieerd.

De scenario's en de impactanalyses worden beoordeeld ten opzichte van het basisscenario en ten opzichte van de strategie en de doelstellingen van het fonds. Gewogen wordt of de genomen maatregelen voldoende zijn om de impact van de stress scenario's te mitigeren, zodanig dat deze binnen de risicotolerantie en risicohouding van het fonds vallen.

Mocht de impactanalyse buiten de tolerantiegrenzen vallen, dan moet het bestuur bepalen of additionele maatregelen nodig zijn, zodat een en ander weer binnen de tolerantiegrenzen valt.

Het bestuur kan ook besluiten dat de te lopen risico's niet verder gemitigeerd hoeven te worden.

Deze risicobeoordeling zal leiden tot:

- een actieplan om mogelijke impact verder te mitigeren;
- verhoogde risicobewustzijn van de bestuurders;
- een effectiever en doelmatiger integraal risicomanagement.

De ERB leidt tot een eindrapportage die wordt besproken in het bestuur. De eindrapportage is ter informatie voor de visitatiecommissie.

De eindrapportage bevat minimaal de volgende onderdelen:

1. Samenvatting;
2. Beschrijving van het fonds;
3. Financiële uitgangspositie;
4. Omschrijving (huidige) risicobeoordeling;
5. Gedefinieerde scenario's;
6. Impactanalyse scenario's;
7. Beoordeling;
8. Vervolgstappen

2.9. Integriteit

Een onderdeel van het risicomanagement heeft betrekking op de integriteitrisicoanalyse. De aspecten die hierbij naar voren komen zijn gebaseerd op de gebruikersgids integriteitrisicoanalyse van De Nederlandsche Bank (DNB), uitgegeven in 2015. Voor het analyseren en beheersen van integriteitrisico's heeft het fonds een Systematische Integriteitsrisico Analyse (SIRA) opgesteld.

2.9.1. Gedragscode, klachten en geschillen

Voor het bestuur, de verbonden personen, insiders en gelieerde derden is een gedragscode opgesteld ter voorkoming van belangenconflicten en van misbruik en oneigenlijk gebruik van de bij het fonds aanwezige informatie.

Klachten en geschillen worden behandeld overeenkomstig de vastgestelde procedure. Na behandeling in het bestuur wordt de belanghebbende geïnformeerd over het bestuursbesluit. Mocht dit niet tot een acceptabele oplossing leiden, dan kan de belanghebbende zich wenden tot de Ombudsman Pensioenen of de burgerlijk rechter.

Het fonds heeft een klokkenluider regeling ter regulering en afhandeling van interne en externe meldingen van (potentiële) misstanden.

2.9.2. Compliance

Compliance betreft het geheel van maatregelen dat zich richt op de implementatie, handhaving en naleving van wet- en regelgeving. Het bestuur legt hierover verantwoording af aan het verantwoordingsorgaan.

Het bestuur draagt zorg voor het treffen van effectieve beheersmaatregelen waaronder het opstellen en implementeren van interne procedures en gedragsregels om te voorkomen dat wet- en regelgeving wordt overtreden en de reputatie en integriteit van het fonds wordt aangetast. Ook ten aanzien van uitbestede activiteiten is het bestuur verantwoordelijk voor het compliant zijn van (de uitvoering van) deze activiteiten. Het bestuur draagt daartoe zorg voor het treffen van effectieve beheersmaatregelen.

Het bestuur heeft voor bestuursleden, verbonden personen, insiders en gelieerde derden een gedragscode opgesteld ter voorkoming van belangenconflicten en van misbruik en oneigenlijk gebruik van de bij het fonds aanwezige informatie. Het bestuur heeft een Compliance Officer (CO) aangesteld die onder andere belast is met de controle op de naleving van de gedragscode. Het Hoofd Pensioenbureau ondersteunt de CO met alle overige compliance werkzaamheden.

3. Geschiktheid

Het fonds heeft een geschiktheidsbeleid geformuleerd en geïmplementeerd met als doel het bevorderen en waarborgen van de geschiktheid van bestuursleden en van de leden van het verantwoordingsorgaan zoals bedoeld in artikel 106 van de Pensioenwet.

3.1. Geschiktheid van het bestuur

Een bestuurder moet over voldoende kennis op verschillende deskundigheidsgebieden beschikken en tevens bepaalde competenties en professioneel gedrag bezitten.

De deskundigheid van de bestuurders moet betrekking hebben op de volgende deskundigheidsgebieden:

- het besturen van een organisatie, respectievelijk algemene vaardigheden om een organisatie te besturen (managementvaardigheid);
- relevante wet- en regelgeving, in ieder geval de pensioenwet en het rechtspersonenrecht;
- pensioenregelingen en pensioensoorten;
- financieel technische en actuariële aspecten, waaronder financiering, beleggingen, actuariële principes en herverzekering;
- administratieve organisatie en interne controle;
- uitbesteding van werkzaamheden voor zover voor het fonds relevant;
- communicatie met de toezichthouder en met de (gewezen) deelnemers, pensioengerechtigden en overige belanghebbenden.

Het beleid is erop gericht te bereiken dat het bestuur als collectief voor elk deskundigheidsgebied minstens 2 leden heeft met een niveau B deskundigheid op dat deskundigheidsgebied. Aantredende bestuursleden dienen bij benoeming te beschikken over geschiktheidsniveau A.

Opm 1: Niveau A betekent dat het bestuurslid bekend is met een aantal relevante begrippen per aandachtsgebied, de betekenis van deze begrippen, waar hij nadere informatie kan vinden en of en zo ja in hoeverre de begrippen van toepassing zijn op zijn fonds. Niveau B betekent dat een bestuurslid, in aanvulling op kennisniveau A, in staat is afgewogen oordeel te geven over de beleidskeuzes die het fonds maakt.

Opm 2: De pensioenkoepels hebben zogenaamde eindtermen opgesteld. Deze eindtermen zijn een nadere invulling van de deskundigheidsgebieden op de competenties kennis, inzicht en oordeelsvorming.

Competenties en professioneel gedrag gaat over begrippen als strategisch denken, multidisciplinair denken en oordeelsvorming, verantwoordelijkheid, samenwerken, communicatief vermogen, omgevingsbewustzijn.

Voor de beoordeling van de geschiktheid wordt naar het bestuur als geheel gekeken. Het geheel van bestuurders moet dus een bepaald niveau van geschiktheid bezitten. Toetsing van geschiktheid vindt wel plaats op individueel niveau, maar niet ieder afzonderlijk bestuurslid behoeft over alle noodzakelijke geschiktheden te beschikken.

Bovenstaande laat onverlet dat een individueel bestuurslid deelneemt aan de besluitvorming door het bestuur en dus over voldoende deskundigheid moet beschikken om eigen afwegingen te kunnen maken bij het bepalen van zijn of haar standpunt. Daarnaast is deskundigheid/geschiktheid vereist om de collega bestuursleden te kunnen begrijpen en een volwaardig gesprekspartner te kunnen zijn voor derden, zoals wettelijke toezichthouders, certificeerders en adviseurs.

3.2. Geschiktheid van het verantwoordingsorgaan

Leden van het verantwoordingsorgaan behoren een goede gesprekspartner voor het bestuur te zijn. Dit uitgangspunt brengt met zich mee dat zij voldoende geschikt behoren te zijn.

Anders dan bij bestuursleden van pensioenfondsen is er geen sprake van wettelijke eisen. De wet volstaat met het formuleren van normen ten aanzien van de *gewenste* deskundigheid/geschiktheid. Het is de taak van het bestuur om, samen met het verantwoordingsorgaan, hieraan op verantwoorde wijze invulling te geven.

Het bestuur acht het gewenst dat elk lid minimaal een introductie cursus, speciaal gericht op leden van verantwoordingsorganen (van het SPO of vergelijkbaar) heeft gevolgd.

Daarnaast moet de collectieve deskundigheid/geschiktheid zodanig zijn dat het verantwoordingsorgaan in staat is om tot een standpunt te komen over een voorgenomen bestuursbesluit dan wel het gevoerde beleid van het bestuur.

Voorts behoren de leden van het verantwoordingsorgaan te weten wat hun wettelijke bevoegdheden en plichten zijn en hoe de mogelijkheden die de wet hen biedt, kunnen worden toegepast.

Het bestuur draagt er zorg voor dat het verantwoordingsorgaan over zodanige voorzieningen beschikt, dat het in staat is om het gewenste deskundigheidsniveau te bereiken en te behouden. Om dit te realiseren wordt verwacht dat de leden van het VO minimaal 1x per jaar een seminar/opleiding bijwonen/volgen.

3.3. Geschiktheidsbevordering

Onderstaande standaard elementen worden aangeboden aan de bestuursleden ter waarborging en verhoging van hun deskundigheid/geschiktheid:

- het aanbieden van de SPO leergang "Geschikt worden op niveau A" of gelijkwaardig;
- het aanbieden van de SPO leergang "Van geschikt naar ervaren op niveau B" of gelijkwaardig;
- nieuwe bestuursleden volgen gedurende minimaal één dag een kennismakingsprogramma bij het Pensioenbureau, met de mogelijkheid om op onderdelen een verdieping te krijgen;
- iedere bestuurder volgt minimaal eenmaal per jaar een seminar, actualiteiten dag of iets soortgelijks om de verworven deskundigheid op pijl te houden;
- minimaal tweemaal per jaar, of zoveel vaker als de actualiteit daarom vraagt, worden themasessies georganiseerd die zijn gericht op het vergroten van de deskundigheid op specifieke deskundigheidsgebieden.

Op basis van de benodigde en de daadwerkelijk aanwezige deskundigheid/geschiktheid zal jaarlijks een opleidingsplan worden opgesteld, uitgevoerd en geëvalueerd.

Dit opleidingsplan heeft betrekking op zowel de bestuurders als de leden van het verantwoordingsorgaan. In het opleidingsplan worden de acties en het bijbehorende tijdsplan vastgelegd met betrekking tot:

- het volgen van externe (gecertificeerde) opleidingen;
- het volgen van interne sessies (brainstormvergaderingen);
- het bijwonen van algemene pensioenbijeenkomsten, met als doel informatieoverdracht over bepaalde thema's.

De uitvoering van het plan vindt plaats onder begeleiding van het Pensioenbureau. Het Pensioenbureau stelt het plan op, stemt af met betrokkenen, organiseert de opleidingen en verzorgt de administratieve afhandeling.

Jaarlijks rapporteert het Hoofd Pensioenbureau aan het bestuur over de voortgang van het opleidingsplan. Het bestuur vormt zich daarbij een oordeel over onder andere de aanwezige en verkregen deskundigheid/geschiktheid.

Het opleidingsplan wordt aangepast als:

- de bestuurssamenstelling wijzigt;
- de bestuursvorm van het fonds wijzigt;
- de samenstelling van het verantwoordingsorgaan wijzigt;
- de wetgeving ter zake verandert;
- als de periodieke evaluatie van het plan er om vraagt.

3.4. Toetsing van de geschiktheid

De deskundigheid van de (individuele) bestuursleden wordt getoetst door het afleggen van de kennisreflector van het SPO of een vergelijkbare toets die voor dit doel is ontwikkeld en aansluit bij de gestelde eindtermen. Aan de hand van de resultaten wordt bezien of de kennis van het individuele bestuurslid voldoet aan de eisen of dat aanvullende opleiding noodzakelijk is. De kennisreflector wordt tevens gebruikt om vast te stellen of het deskundigheidsniveau van het bestuur als geheel nog op het vereiste niveau is.

Bij iedere voorgenomen benoeming van een nieuw bestuurslid zal het bestuur nagaan of de deskundigheid/geschiktheid van het bestuur als geheel nog voldoet aan de gestelde eisen. Is dat niet het geval, dan zal het bestuur zich beraden over de te nemen maatregelen om hier wel aan te voldoen, dan wel, indien dit niet mogelijk is, de werkgever verzoeken om een ander bestuurslid voor te dragen dan wel opnieuw verkiezingen uit te schrijven.

3.5. Zelfevaluatie

Jaarlijks houdt het bestuur een zelfevaluatie. Als input voor deze discussie dienen:

- de uitkomsten van de kennisreflector of een schriftelijke zelfevaluatie;
- een jaarlijks evaluatiegesprek tussen de voorzitter en de individuele bestuurders;
- een analyse van de besluitvorming door het bestuur (aantal genomen besluiten, aantal keren dat over een besluit vergaderd is, aantal aangehouden besluiten, etc.);
- het oordeel van het intern toezicht;
- het oordeel van het verantwoordingsorgaan over het functioneren van het bestuur;
- de bevindingen van de accountant;
- de bevindingen van DNB.

Van de zelfevaluatie wordt verslag gemaakt. Op basis van de uitkomsten worden door het bestuur zo nodig actiepunten geformuleerd. Eens in de drie jaar wordt de zelfevaluatie onder externe begeleiding gedaan.

4. Belangrijkste kenmerken van de pensioenregeling

De pensioenverplichtingen vloeien voort uit het pensioenreglement zoals vastgesteld door het bestuur. Het fonds voert één pensioenregeling uit. Onderstaand worden de belangrijkste kenmerken van de pensioenregeling in het kort weergegeven:

De pensioenregeling is een collectief beschikbare premieregeling met een voorwaardelijk toeslagverlening (CDC regeling). De pensioenovereenkomst heeft het karakter van een premieovereenkomst.

De beschikbare premie wordt onder aftrek van een risicopremie voor verzekering van nabestaanden-pensioen en wezenpensioen, een opslag voor premievrijstelling bij arbeidsongeschiktheid in de zin van de WIA en een administratiekostenopslag aan het eind van ieder deelnemersjaar aangewend voor de aankoop van ouderdompensioen en nabestaandenpensioen op de pensioenrichtleeftijd.

Met inachtneming van de bepalingen in het pensioenreglement geeft het deelnemerschap recht op de volgende pensioenen:

- a) Ouderdomspensioen vanaf de pensioenrichtleeftijd (67 jaar) voor de (gewezen) deelnemer;
- b) Levenslang nabestaandenpensioen ten behoeve van de (contract)partner van de (gewezen) deelnemer en de gepensioneerde;
- c) Bijzonder nabestaandenpensioen ten behoeve van de ex-partner van de (gewezen) deelnemer;
- d) Wezenpensioen voor de kinderen van de deelnemer.

De jaarlijkse inkoop van ouderdomspensioen is gemaximeerd tot 1,738% van de pensioenopbouwgrondslag. Het in enig kalenderjaar in te kopen partnerpensioen bedraagt 70% van maximaal 1,875% van de pensioenopbouwgrondslag (1,313%). Indien een deelnemer komt te overlijden vóór de pensioendatum wordt het tot dan toe opgebouwd nabestaandenpensioen verhoogd met 1,313% van de laatst vastgestelde pensioenopbouwgrondslag per (fictief) toekomstig deelnemersjaar tot de pensioenrichtleeftijd.

Voor deeltijdwerkers geldt een (nabestaanden)pensioenopbouw naar rato van het deeltijdpercentage.

De pensioenopbouwgrondslag is gelijk aan het jaarsalaris verminderd met de opbouwfranchise. Het jaarsalaris is gemaximeerd. Dit wordt jaarlijks aangepast aan het door de overheid gepubliceerde bedrag. De opbouwfranchise is gelijk aan 100/75 maal de per 1 januari van het betreffende jaar geldende uitkering, inclusief de vakantietoeslag, voor een gehuwde persoon zonder toeslag als omschreven in artikel 9, eerste lid onderdeel b en zesde lid onderdeel b, van de AOW (in 2021: € 14.544).

De deelnemers zijn een bijdrage in de beschikbare premie verschuldigd ter grootte van 7,7% van de pensioenpremiegrondslag. De jaarlijkse bijdrage van de aangesloten ondernemingen is gelijk aan 23,2% van de pensioenpremiegrondslag. Deze percentages zijn vastgesteld voor de periode 1 januari 2017 tot en met 31 december 2021.

De pensioenpremiegrondslag is gelijk aan het jaarsalaris verminderd met de premiefranchise. De premiefranchise is gelijk aan 10/7 maal de per 1 januari van het betreffende jaar geldende uitkering, inclusief de vakantietoeslag, voor een gehuwde persoon zonder toeslag als omschreven in artikel 9, eerste lid onderdeel b en zesde lid onderdeel b, van de AOW (in 2021: € 15.583).

Voor details over de pensioenregeling zoals van toepassing vanaf 1 januari 2017 wordt verwezen naar het pensioenreglement.

5. Waarderingsgrondslagen van de balans

Onderstaand is de balans van het fonds weergegeven.

ACTIVA	PASSIVA
Beleggingen Vastgoedbeleggingen Aandelen Vastrentende waarden Derivaten	Stichtingskapitaal en reserves Stichtingskapitaal Algemene reserve
Herverzekeringsdeel technische voorzieningen	Technische voorzieningen Voorziening pensioenverplichtingen eigen rekening Voorziening pensioenverplichtingen herverzekering
Vorderingen en overlopende activa	Overige voorzieningen
Overige activa	Langlopende schulden
	Kortlopende schulden en overlopende passiva

De balansposten worden gewaardeerd op basis van RJ-602 (Richtlijnen van de Raad van de jaarverslaggeving). Een aantal posten wordt hieronder nader toegelicht.

5.1. Reserves

De algemene reserve dient als buffer om financiële fluctuaties op te vangen. Aan de algemene reserve wordt jaarlijks het resultaat van het fonds toegevoegd of onttrokken.

5.2. Technische Voorzieningen

Om aan de verplichtingen jegens de verzekerden te kunnen voldoen, wordt per verzekerde een kapitaal gevormd. Dit kapitaal wordt opgebouwd uit premieontvangsten en uit opbrengsten uit beleggingen.

De voorziening pensioenverplichtingen eigen rekening wordt opgenomen tegen actuele waarde (marktwaarde). De actuele waarde wordt bepaald op basis van de contante waarde van de beste inschatting van toekomstige kasstromen die samenhangen met op de balansdatum onvoorwaardelijke pensioenverplichtingen en is inclusief een opslag voor toekomstige uitvoeringskosten van 2,3%. De contante waarde van de vrijgestelde pensioenopbouw wordt volledig opgenomen in de technische voorzieningen.

De voorziening zieken (voorziening uitlooproisico) betreft een reservering voor op de balansdatum zieke deelnemers die naar verwachting arbeidsongeschikt zullen worden verklaard. Vervolgens ontstaat er een recht op premievrije voortzetting. De voorziening zieken wordt bepaald als tweemaal de risicopremie voor premievrijstelling, waarbij de risicopremie van de verzekeraar als uitgangspunt dient.

Het aandeel herverzekeraars is gelijk aan de contante waarde van het van de herverzekeraar te ontvangen netto arbeidsongeschiktheids- en wezenpensioen verhoogd met een opslag voor toekomstige uitvoeringskosten van 2,3%.

De contante waarde wordt bepaald met gebruikmaking van de door DNB gepubliceerde rentetermijnstructuur.

De grondslagen die bij de berekening van de technische voorzieningen zijn gebruikt zijn opgenomen in bijlage A.

5.3. Overige voorzieningen

Er zijn vanaf 2021 geen overige voorzieningen bij het fonds.

5.4. Dekkingsgraad, beleidsdekkingsgraad en reële dekkingsgraad

Het fonds stelt iedere maand de dekkingsgraad en de beleidsdekkingsgraad vast. De dekkingsgraad is gelijk aan de verhouding tussen het vermogen inzake de bij het fonds ondergebrachte pensioenregelingen en de technische voorzieningen van het fonds. De beleidsdekkingsgraad is gelijk aan het gemiddelde van de dekkingsgraden van de 12 maanden voorafgaand aan het moment van vaststelling. De beleidsdekkingsgraad is richtinggevend voor de beleidsbeslissingen van het bestuur zoals het toeslagbesluit.

Het fonds meldt jaarlijks de hoogte van de reële dekkingsgraad van het pensioenfonds aan de toezichthouder en vermeldt deze in de jaarrekening en het jaarverslag. De reële dekkingsgraad is gelijk aan de beleidsdekkingsgraad gedeeld door de beleidsdekkingsgraad die is vereist voor voorwaardelijke toeslagverlening ter hoogte van de minimale verwachtingswaarde voor de groeivoet van het prijsindexcijfer (1,9%), bedoeld in artikel 23a, eerste lid, onderdeel a, en tweede lid, van het Besluit FTK Pensioenfondsen.

6. Doelstellingen, beleidsuitgangspunten en risicohouding

Het bestuur draagt in overleg met sociale partners en het verantwoordingsorgaan zorg voor de vastlegging van de beleidsuitgangspunten, waaronder de risicohouding van het fonds. Het bestuur van het fonds gebruikt de beleidsuitgangspunten bij de opdracht aanvaarding en de vaststelling van beleid. Het fonds voert de pensioenovereenkomst uit op basis van uitvoeringsovereenkomsten.

De risicohouding van het fonds, bedoeld in artikel 102a van de Pensioenwet, wordt gedefinieerd als de mate waarin het fonds, na overleg met sociale partners en het verantwoordingsorgaan bereid is risico's te lopen én de mate waarin het fonds risico's loopt gegeven de kenmerken van het fonds. De risicohouding is onderdeel van de door sociale partners aan het fonds gegeven opdracht om de pensioenregeling uit te voeren.

De risicohouding van het pensioenfonds, zoals vastgelegd in het besluit financieel toetsingskader van december 2014, bestaat uit drie onderdelen:

- a) Kwalitatieve beschrijving van de risicohouding;
- b) Kwantitatieve beschrijving van de *korte termijn* risicohouding;
- c) Kwantitatieve beschrijving van de *lange termijn* risicohouding.

De risicohouding van het fonds voldoet aan de prudent person regel en komt voor de korte termijn tot uitdrukking in de hoogte van het vereist eigen vermogen of een bandbreedte hiervoor en voor de lange termijn tot uitdrukking in de door het fonds gekozen ondergrenzen in het kader van de haalbaarheidstoets.

De haalbaarheidstoets is een stochastische toets die inzicht geeft in de samenhang tussen de financiële opzet, het verwachte pensioenresultaat en de risico's die daarbij gelden. De economische scenario's zijn door DNB voorgeschreven. In de haalbaarheidstoets wordt een projectie van de financiële situatie van het pensioenfonds voor een lange periode (60 jaar) gemaakt voor een veelvoud aan economische scenario's (stochastische analyse).

De haalbaarheidstoets heeft als doel inzicht te geven in:

- de gevolgen van de financiële opzet van het fonds;
- de verwachtingen en risico's, met name ten aanzien van koopkrachtbehoud;
- de haalbaarheid en consistentie van het premiebeleid;
- de herstelkracht van het fonds.

De belangrijkste uitkomst waarnaar gekeken wordt in de haalbaarheidstoets is het pensioenresultaat. Dit is een maatstaf voor koopkrachtbehoud. Het fonds stelt zelf de beleidsuitgangspunten voor de toets vast. Dit zijn de ondergrenzen voor het pensioenresultaat, die aansluiten op de risicohouding van het fonds.

6.1. Kwalitatieve beschrijving van de risicohouding

Het beleid van het fonds is er, na overleg met en instemming van de sociale partners en het verantwoordingsorgaan, primair op gericht om de pensioenen van alle deelnemers ten minste nominaal in stand te houden met daarnaast een duidelijk streven naar toeslagverlening voor zowel actieven als inactieven.

De zekerheidsnorm van het pensioenfonds is belangrijk, maar het toeslagstreven heeft evengoed een hoge prioriteit. Naar het oordeel van het bestuur rechtvaardigt het toeslagstreven juist een wat ruimere risicohouding. Het bestuur accepteert hierbij dat er een kans is dat de opgebouwde pensioenaanspraken en pensioenrechten op enig moment gekort moeten worden.

Door middel van een ALM-studie is het gewenste risicoprofiel vastgesteld. Hiervoor is de 'Blind Tasting' methode gehanteerd. Bij de blind tasting worden, zonder dat vooraf de beleggingsmixen bekend zijn, uitkomsten voor risicomaatstaven getoond waarbij de bestuursleden afzonderlijk aangeven of deze aanvaardbaar dan wel niet acceptabel zijn. De risicomaatstaven zijn afzonderlijk beoordeeld. Deze zijn:

- Cumulatieve korting op pensioenaanspraken en pensioenrechten na 15 jaar (in een gemiddeld scenario en in een risicoscenario) en kans op korting;
- Nominaal pensioenresultaat na 15 jaar (zonder rekening te houden met prijsinflatie, in een gemiddeld scenario en in een risicoscenario);
- Reëel pensioenresultaat na 15 jaar (rekening houdend met prijsinflatie, in een gemiddeld scenario en in een risicoscenario);
- Risico's met een 1-jaars horizon (ontwikkeling dekkingsgraad binnen 1 jaar).

Per onderwerp zijn 4 verschillende beleggingsvarianten doorgerekend met een verschillend risicoprofiel. Op basis van deze resultaten hebben de bestuursleden aangegeven welk risicoprofiel nog acceptabel is bij elk van de 4 onderwerpen. De afzonderlijke resultaten zijn verzameld en gebundeld getoond.

Deze zijn besproken en vormden het uitgangspunt van de discussie die daarop volgde. Uiteindelijk is als uitkomst een impliciete risicohouding afgeleid die past bij de doelstellingen en karakteristieken van het pensioenfonds

Dit heeft geresulteerd in het door het fonds gewenste risicoprofiel dat iets hoger is dan het op dat moment gevoerde risicoprofiel (op basis van de veronderstellingen in de ALM-studie 2015): een tracking error (TE) van 11,3% (TE Mercer) voor het door het fonds gewenste risicoprofiel.

Deze tracking error is als uitgangspunt genomen voor het beleggingsbeleid. Hierbij accepteert het fonds een korte termijn bandbreedte van plus en min 1%-punt rond 11,3% (TE Mercer = TE BSG van 10,9%).

Het bestuur heeft de door haar gewenste risicobereidheid dus vastgesteld, waarbij een evenwichtige belangenafweging centraal heeft gestaan. Ook in de nieuwe wet- en regelgeving past het risicoprofiel dat is gekozen voor de beleggingen dus nog steeds bij de risicobereidheid van het bestuur. Het bestuur heeft naar mening van DNB gebruik gemaakt van de mogelijkheid om het risicoprofiel éénmalig te verhogen.

Het Strategische beleggingsbeleid is opgenomen in bijlage D. Aanpassingen op het Strategisch beleggingsbeleid worden weergegeven in de beleggingsrichtlijnen.

De discussie omtrent de risicobereidheid liet ook zien dat een ideaal pensioenresultaat niet bestaat. Er is geen keuze te maken waarbij er scenario's zijn waarbij nooit gekort hoeft te worden en/of waarbij altijd toeslagverlening (indexatie) mogelijk is. Er zijn immers scenario's die leiden tot een sterke daling van de dekkingsgraad. De grotere terughoudendheid van het verlenen van toeslag in de nieuwe wetgeving leidt er toe dat pas bij een langdurig hoge dekkingsgraad daadwerkelijk een volledige toeslag wordt verleend waardoor scenario's met een lager pensioenresultaat niet te vermijden zijn.

6.2. Kwantitatieve beschrijving van de risicohouding op korte termijn

De risicohouding met een tracking error van 11,3% (TE Mercer) met een bandbreedte van plus en min 1%-punt is vertaald in een strategische beleggingsportefeuille met bandbreedtes en in grenzen voor afdekking van het renterisico.

Deze tracking error met bandbreedte is vertaald in een Vereist Eigen Vermogen (VEV) met bandbreedte. Een tracking error van 11,3% (TE Mercer) met een bandbreedte van plus en min 1% punt vertaalt zich in een VEV van 120,7% met een bandbreedte van 2%-punt.

Het VEV kan fluctueren door verschuivingen in de strategische mix binnen de bandbreedte voor de verschillende beleggingscategorieën en door de mate van renteafdekking maar dient binnen bovengenoemde bandbreedtes voor het VEV te blijven. Zie bijlage D voor meer informatie.

Het bestuur heeft dus besloten een tracking error van 11,3% (TE Mercer = TE BSG van 10,9%) met een bandbreedte van plus en min 1%-punt te hanteren als korte termijn risicohouding. Per kwartaal wordt naast de bepaling van de VEV ook de tracking error opnieuw berekend. Indien uit de berekening blijkt dat de tracking error buiten de bandbreedte valt of de VEV niet voldoet aan de wettelijke vereisten zal Blue Sky Group het Bestuur informeren en adviseren hoe het risicoprofiel van de beleggingen tot binnen de bandbreedte kan worden bijgestuurd. Het bestuur zal vervolgens een besluit nemen over de te nemen maatregelen. Minstens éénmaal per drie jaar wordt geherbalanceerd naar de strategische assetmix norm-allocaties. Dit vindt plaats met de jaarlijkse herbalancering in mei.

6.3. Kwantitatieve beschrijving van de risicohouding op lange termijn

De risicohouding van het fonds komt voor de lange termijn tot uitdrukking in de ondergrenzen in het kader van de haalbaarheidstoets. Ondergrenzen worden vastgesteld ten aanzien van:

- het verwachte pensioenresultaat vanuit de situatie dat het pensioenfonds precies beschikt over het vereist eigen vermogen;
- het verwachte pensioenresultaat vanuit de feitelijke dekkingsgraad van het pensioenfonds;
- het pensioenresultaat dat kan worden bereikt vanuit de feitelijke dekkingsgraad in een slechtweerscenario.

Een fonds voert periodiek een haalbaarheidstoets uit die op basis van een stochastische analyse inzicht geeft in de samenhang tussen de financiële opzet, het verwachte pensioenresultaat en de risico's die daarbij gelden. Er is een aanvangshaalbaarheidstoets en een jaarlijkse haalbaarheidstoets.

De aanvangshaalbaarheidstoets is in 2015 voor het eerst uitgevoerd en vastgesteld naar aanleiding van invoering van het nieuwe FTK per 1 januari 2015 en op basis van het vanaf juni 2015 van toepassing zijnde beleggingsbeleid. In 2017 is een nieuwe aanvangshaalbaarheidstoets uitgevoerd als gevolg van de nieuwe pensioenovereenkomst die tussen sociale partners is afgesloten per 1 januari 2017.

Voor de bepaling van de lange termijn risicohouding is de kwalitatieve risicohouding als uitgangspunt gehanteerd.

Om invulling te geven aan het bepaalde in artikel 22 van het Besluit Financieel Toetsingskader kiest het fonds de volgende grenzen in het kader van de uitvoering van de aanvangshaalbaarheidstoets:

- De ondergrens voor het verwachte pensioenresultaat vanuit de situatie dat het pensioenfonds precies beschikt over het vereist eigen vermogen is gelijk aan 90%.
- De ondergrens voor het verwachte pensioenresultaat vanuit de feitelijke dekkingsgraad van het pensioenfonds bij het van toepassing worden van het nieuwe financiële toetsingskader is gelijk aan 90%.
- Bij de jaarlijkse haalbaarheidstoets berekent het fonds vanuit de feitelijke dekkingsgraad zowel het verwachte pensioenresultaat als het pensioenresultaat in een slechtweerscenario. De maximale relatieve afwijking tussen het verwachte pensioenresultaat en het pensioenresultaat in het slechtweer scenario die het fonds dan acceptabel vindt is 40%. Dit betekent dat het pensioenresultaat in slechts 5% van de scenario's meer dan 40% lager mag zijn dan het verwachte pensioenresultaat vanuit de feitelijke dekkingsgraad.

In onderstaande tabel zijn de gestelde ondergrenzen en gestelde maximale relatieve afwijking en de uitkomsten van de per 1 januari 2017 uitgevoerde aanvangshaalbaarheidstoets opgenomen.

Uitgangspositie	Te stellen ondergrens	Lange termijn risico-houding BELEID	Resultaten per 1 januari 2020
Waarbij aan VEV wordt voldaan	Ondergrens bij verwacht pensioenresultaat op fondsniveau	90%	n.v.t.
Feitelijke financiële positie	Ondergrens bij verwacht pensioenresultaat op fondsniveau	90%	97,5%
	Maximale relatieve afwijking van het pensioenresultaat op fondsniveau in slechtweerscenario	40%	28,0%

De onderbouwing voor deze ondergrenzen is als volgt:

- De ondergrens van 90% was passend bij een toeslagrealisatie van 60% van de looninflatie (gehanteerde toeslagmaatstaf tot 1 januari 2017) voor de deelnemers, gewezen deelnemers en pensioengerechtigden, jaarlijks maximale pensioenopbouw voor de deelnemers en ongekorte pensioenaanspraken en pensioenrechten voor de deelnemers, gewezen deelnemers en pensioengerechtigden;
- Er is gekozen voor een eenduidige normstelling voor de ondergrens voor het verwachte pensioenresultaat vanuit de situatie dat het pensioenfonds precies beschikt over het vereist eigen vermogen en voor de ondergrens voor het verwachte pensioenresultaat vanuit de feitelijke dekkingsgraad van het pensioenfonds. De ondergrens van 90% past immers bij een toeslagrealisatie van 60% van de looninflatie (gehanteerde toeslagmaatstaf tot 1 januari 2017) voor de deelnemers, gewezen deelnemers en pensioengerechtigden, jaarlijks maximale pensioenopbouw voor de deelnemers en ongekorte pensioenaanspraken en pensioenrechten voor de deelnemers, gewezen deelnemers en pensioengerechtigden en daarnaast wordt de norm ten aanzien van het verwachte pensioenresultaat vanuit de situatie dat het pensioenfonds precies beschikt over het vereist eigen vermogen niet jaarlijks in de haalbaarheidstoets getoetst.

Met ingang van 2013 maakt de vastlegging van het strategisch en operationeel beleggingsbeleid geen onderdeel meer uit van het jaarlijkse beleggingsplan, maar wordt als apart, op zichzelf staand, document opgeleverd. Telkens wanneer zich significante wijzigingen voordoen in het strategisch of operationeel beleggingsbeleid wordt dit in de beleggingsrichtlijnen bijgewerkt en opnieuw ter goedkeuring aan het bestuur voorgelegd.

6.4. Afstemming van de risicohouding met sociale partners en het verantwoordingsorgaan

Het fonds heeft de door haar gewenste risicohouding vastgesteld met de daarbij gehanteerde uitgangspunten bij de bepaling van deze risicohouding. Het fonds heeft dit met sociale partners en het verantwoordingsorgaan besproken. De sociale partners en het verantwoordingsorgaan zijn akkoord met de voorgestelde risicohouding.

6.5. Realistisch en haalbaar premiebeleid

In de aanvangshaalbaarheidstoets is uitgegaan van de premie-afspraken zoals deze zijn overeengekomen in de pensioenovereenkomst en zijn vastgelegd in de uitvoeringsovereenkomst.

De in de haalbaarheidstoets veronderstelde premie is realistisch en haalbaar:

- De premie is realistisch:
De premie is een vaste premie behorende bij een in de pensioenreglementen vastgelegde maximale pensioenopbouw. De premie dient kostendekkend te zijn en de kostendekkende premie voor de pensioenopbouw is gebaseerd op verwacht rendement. Als de vaste premie niet kostendekkend is, zal het fonds de pensioenopbouw zodanig lager vaststellen dan de maximale pensioenopbouw dat de vaste premie bij de verlaagde pensioenopbouw kostendekkend is.
Naar verwachting resulteert de vaste premie tot een gemiddelde pensioenopbouw over een periode van 15 jaar van ca. 99% van de maximale pensioenopbouw.
- De premie is haalbaar:
De vaste premie is geborgd door vastlegging van de hoogte van de vaste premie in zowel de pensioenovereenkomst als in de uitvoeringsovereenkomst.

6.6. Herstel vanuit het minimum vereist vermogen naar het vereist vermogen

Op basis van de parameters en veronderstellingen uit de aanvangshaalbaarheidstoets per 31 december 2016 kan het fonds zich, vanaf het minimum vereist vermogen, naar verwachting binnen 7 jaar herstellen naar het strategisch vereist eigen vermogen zonder de pensioenaanspraken en pensioenrechten te hoeven verlagen. Hierbij is rekening gehouden met toeslagverlening conform het toeslagenbeleid van het fonds. Indien de toeslagverlening op nihil wordt verondersteld, zal het fonds naar verwachting in een kortere termijn dan 7 jaar herstellen naar het strategisch vereist eigen vermogen.

Hiermee wordt voldaan aan de wettelijk vereiste termijn van maximaal 10 jaar. Deze analyse is uitgevoerd op basis van een deterministisch model conform de herstelplansystematiek.

6.7. Uitvoering, vaststelling en verantwoording van de haalbaarheidstoets

De haalbaarheidstoets bestaat uit de aanvangshaalbaarheidstoets en de jaarlijkse haalbaarheidstoets en wordt uitgevoerd op basis van de door DNB voorgeschreven economische scenario's.

De aanvangshaalbaarheidstoets is begin 2017 uitgevoerd en vastgesteld naar aanleiding van invoering van een nieuwe pensioenovereenkomst per 1 januari 2017. De aanvangshaalbaarheidstoets zal opnieuw worden uitgevoerd en vastgesteld als het fonds besluit een nieuwe pensioenregeling uit te voeren of als er sprake is van significante wijzingen in het premiebeleid, toeslagbeleid of beleggingsbeleid.

De rapportagedatum is 1 januari van het boekjaar waarin de nieuwe regeling wordt ingevoerd of de wijziging van de huidige plaatsvindt, en de resultaten worden bij DNB ingediend maximaal één maand nadat het fonds heeft besloten tot invoering van de nieuwe regeling of als er sprake is van significante wijzingen in het premiebeleid, toeslagbeleid of beleggingsbeleid.

De jaarlijkse haalbaarheidstoets wordt jaarlijks uitgevoerd en vastgesteld en heeft eveneens als rapportagedatum 1 januari. De jaarlijkse haalbaarheidstoets wordt uitgevoerd op basis van de gegevens die ten grondslag liggen aan de staten en wordt tegelijkertijd met die staten ingediend bij DNB. Indiening bij DNB vindt plaats via staat J702.

De ondergrenzen gehanteerd in de aanvangshaalbaarheidstoets van 2017 zijn eerder in 2015 vastgesteld na overleg met de sociale partners en het verantwoordingsorgaan. Bij een eventueel toekomstig uit te voeren aanvangshaalbaarheidstoets zullen deze ondergrenzen opnieuw worden vastgesteld in overleg met de sociale partners en het verantwoordingsorgaan. Indien uit de jaarlijkse haalbaarheidstoets blijkt dat de ondergrenzen worden overschreden informeert het bestuur de sociale partners en het verantwoordingsorgaan en treedt met hen in overleg om tot eventuele maatregelen te komen.

7. Strategisch beleggingsbeleid

Het strategisch beleggingsbeleid beschrijft het lange termijn beleggingsbeleid van het pensioenfonds. Zoals hierboven aangegeven wordt het strategische beleggingsbeleid vorm gegeven op basis van de korte- en lange termijn risicohouding.

In artikel 135 van de Pensioenwet (PW) is opgenomen dat een pensioenfonds een beleggingsbeleid voert dat in overeenstemming is met de “prudent person” regel. In het Besluit FTK (artikel 13 en 13a) zijn nadere regels gesteld aan het beleggingsbeleid van het pensioenfonds. In een separaat document (Prudent Person TPN) wordt door het bestuur aangegeven dat het beleggingsbeleid voldoet aan de “prudent person” regel. De onderstaande tabel toont de strategische assetmix normallocatie:

vastrentende waarden	aandelen	onroerend goed
50%	40%	10%

Het strategisch beleggingsbeleid maakt geen onderdeel uit van het jaarlijkse beleggingsplan, maar is onderdeel van het apart, op zichzelf staand document “Het Strategisch beleggingsbeleid”. Telkens wanneer zich significante wijzigingen voordoen in het strategisch beleggingsbeleid wordt dit in de beleggingsrichtlijnen bijgewerkt en opnieuw ter goedkeuring aan het bestuur voorgelegd. Het geldende “Het Strategisch beleggingsbeleid” is als bijlage D bij deze ABTN gevoegd en deze bijlage maakt onlosmakelijk onderdeel uit van deze ABTN.

8. Premiebeleid

Zowel de werkgevers als de werknemers dragen een vaste premie af aan het fonds.

De inkoop van het ouderdoms- en nabestaandenpensioen is afhankelijk van de pensioenen die door het Pensioenfonds na aftrek van de risicopremies en premieopslagen op basis van een gedempte kostendekkende premie met de pensioenpremie kunnen worden ingekocht. Het inkooptarief voor het ouderdoms- en partnerpensioen en de risicopremies voor het partnerpensioen bij overlijden voor pensioendatum en wezenpensioen worden daarbij gebaseerd op een vastgestelde verwachte waarde van het toekomstig rendement (netto verwacht nominaal rendement) rekening houdend met toekomstige toeslagverlening (netto verwacht reëel rendement). Het netto verwacht reëel rendement wordt vastgesteld op basis van:

- het verwachte meetkundig rendement op vastrentende waarden, bedoeld in artikel 23a, eerste lid, onderdeel f en g, van het Besluit FTK Pensioenfondsen dat wordt vastgezet voor vijf jaar (thans is dit vastgezet voor de jaren 2017 tot en met 2021 op basis van de door DNB gepubliceerde rentetermijnstructuur per 31 oktober 2016);

- b) het verwachte meetkundig rendement op de overige beleggingen dat wordt vastgezet voor ten hoogste vijf jaar (voor de premiecurve in 2021 is het strategische beleggingsbeleid zoals van toepassing vanaf 2017 gehanteerd en de maximale parameters 2019 van het besluit FTK Pensioenfondsen.);
- c) het strategische beleggingsbeleid voor het jaar 2017 dat het uitgangspunt is voor het vaststellen van het netto verwacht reëel rendement: deze wordt vastgesteld op basis van de berekeningsmethodiek zoals vastgelegd in artikel 23a van het Besluit FTK Pensioenfondsen (ofwel op basis van 'mapping');
- d) vervolgens wordt conform artikel 4, vierde lid, onderdeel a, van het Besluit FTK Pensioenfondsen rekening gehouden met toekomstige toeslagverlening ter hoogte van de minimale verwachtingswaarde voor de groeivoet van het prijsindexcijfer, bedoeld in artikel 23a, eerste lid, onderdeel a, en tweede lid van het Besluit FTK Pensioenfondsen. Het zogenaamde ingroeipad van het prijsindexcijfer wordt vastgezet voor een periode van vijf jaar en is voor de premiecurve in 2021 gebaseerd op de door DNB gepubliceerde cijfers per 1 oktober 2020.

Indien de opslag voor solvabiliteit ter grootte van het vereist eigen vermogen op het inkooptarief op basis van het netto verwacht nominaal rendement hoger is dan het verschil tussen het inkooptarief op basis van het netto verwacht reëel rendement en het netto verwacht nominaal rendement, dan wordt in plaats van het netto verwacht reëel rendement het netto verwacht nominaal rendement gehanteerd met een opslag voor solvabiliteit.

Het netto verwacht reëel rendement inclusief de afslag voor de toekomstige toeslagverlening bedraagt gemiddeld ca. 2,1% en is de resultante van een termijnstructuur voor het netto verwacht reëel rendement. In bijlage A is de termijnstructuur voor zowel het netto verwacht reëel rendement als het netto verwacht nominaal rendement (exclusief inrekenen van toekomstige toeslagverlening) opgenomen.

Daarnaast stelt het fonds voor de resulterende inkoop van het ouderdoms- en nabestaandenpensioen ten behoeve van het jaarverslag een zuivere kostendekkende premie vast op basis de door DNB gepubliceerde rentetermijnstructuur en inclusief een opslag voor solvabiliteit ter grootte van het vereist eigen vermogen.

De risicopremie voor de verzekering van het nabestaandenpensioen wordt gebaseerd op het bij overlijden voor de pensioendatum toe te kennen nabestaandenpensioen van 1,313% van de laatst vastgestelde pensioenopbouwgrondslag per (fictief) toekomstig deelnemersjaar tot de pensioendatum. De risicopremie voor het wezenpensioen is 20% van het bij overlijden voor de pensioendatum toe te kennen nabestaandenpensioen.

De risicopremie voor de verzekering van de premievrije voortzetting bij arbeidsongeschiktheid wordt gebaseerd op een jaarlijkse inkoop van het ouderdompensioen ter grootte van 1,738% van de pensioenopbouwgrondslag en een nabestaandenpensioen en wezenpensioen van 1,313% respectievelijk 0,263% van deze pensioenopbouwgrondslag.

De te ontvangen premie is geen sturingsmiddel voor het fonds. De hoogte van de te ontvangen premie is vastgelegd in het pensioenreglement en de uitvoeringsovereenkomsten en kan tijdens de looptijd van de uitvoeringsovereenkomsten niet gewijzigd worden.

9. Herverzekeringsbeleid

Aan het in het pensioenreglement toegezegde nabestaandenpensioen en wezenpensioen kan een aanzienlijk overlijdensrisico verbonden zijn. Bij overlijden voor de pensioendatum zal de aanwezige voorziening in de regel niet voldoende zijn om het dan ingaande nabestaandenpensioen en wezenpensioen te kunnen financieren.

Bij gehele of gedeeltelijke arbeidsongeschiktheid wordt voor het arbeidsongeschiktheidsgedeelte premievrijstelling verleend. Vanaf het moment van premievrijstelling komt de pensioenopbouw voor toekomstige jaren, voor het gedeelte waarvoor de deelnemer arbeidsongeschikt is verklaard, voor rekening van het fonds.

Gelet op het draagvlak van het fonds en de grootte van de risico's is het overlijdensrisico en het premievrijstellingsrisico bij arbeidsongeschiktheid herverzekerd door middel van een stop-loss verzekering. Een dergelijke verzekering houdt in dat het fonds het grootste deel van het risico zelf draagt. Alleen als de schade over de contractperiode meer bedraagt dan het eigen risico, zal de herverzekeraar (Zwitserleven) het schadebedrag dat uitstijgt boven het eigen risico uitkeren. Het eigen risico is gesteld op 125% van de som van de premie over de contractperiode bij volledige herverzekering.

Gezien de herverzekering op stop-loss basis is, zal een schade door overlijden of arbeidsongeschiktheid in eerste instantie tot een last voor het fonds leiden. Indien na afloop van de contractperiode van het herverzekeringscontract blijkt dat een deel van de schade alsnog wordt gedekt, dan resulteert dit op dat moment in een bate voor het fonds.

De te betalen premie aan de verzekeraar bedraagt 6,4% van de premie bij volledige herverzekering. De huidige contractperiode loopt vanaf 1 januari 2015 tot 1 januari 2022.

10. Toeslag- en kortingsbeleid

Het bestuur besluit elk jaar op basis van de volgens de richtlijnen van DNB berekende beleidsdekkingsgraad per 31 oktober van enig jaar en het in de uitvoeringsovereenkomsten gedetailleerd vastgelegde toeslagbeleid of er een toeslag wordt toegekend op de pensioenrechten en pensioenaanspraken per 1 januari van het jaar opvolgend.

Op de pensioenrechten en pensioenaanspraken wordt jaarlijks per 1 januari toeslag verleend van maximaal de door het Centraal Bureau voor de Statistiek gepubliceerde jaarmutatatie consumentenprijsindex (CPI) voor alle bestedingen per oktober van het voorgaande jaar. Het bestuur beslist evenwel jaarlijks in hoeverre pensioenrechten en pensioenaanspraken worden aangepast.

Voor deze voorwaardelijke toeslagverlening is geen reserve gevormd en wordt geen premie betaald.

De toeslagverlening wordt uit beleggingsrendement gefinancierd. Het bestuur is bevoegd te besluiten om, binnen wet- en regelgeving, voor alle belanghebbenden een ander toeslagpercentage toe te passen.

Er is geen sprake van een eventuele inhaaltoeslag, behalve van de per 1 januari 2012 vastgestelde in te halen achterstanden bij een beleidsdekkingsgraad boven de indexatiedekkingsgraad. Eventuele kortingen die plaatsvinden na 1 januari 2012 worden niet gecompenseerd.

Ter bepaling van de kortingen en toeslagen worden het Minimaal Vereist Vermogen (MVV) en het Vereist Vermogen (VV) opgevat overeenkomstig het gestelde bij of krachtens de Pensioenwet.

Het schema op basis waarvan het bestuur jaarlijks besluit of een toeslag wordt verleend of een korting dient plaats te vinden is hieronder weergegeven:

Beleidsdekkingsgraad	Kortingen en toeslagverlening
BDG > indexatie DG	Volledige toeslag + 1/5 ^e meerdere dekkingsgraad voor: <ul style="list-style-type: none"> • extra toeslag; • inhalen nominale achterstand opgelopen t/m 1-1-2012; • inhalen opbouwachterstand opgelopen tot 1-1-2012; • optrek naar eindloon per 1-1-2012.
BDG < indexatie DG	Pro rata toeslag (lineair oplopend). Toeslagverlening dient te voldoen aan eis van toekomstbestendig indexeren. Indien nodig kortingen gespreid in maximaal 10 jaar tot VV.
BDG < 110%	Geen toeslag. Indien nodig kortingen gespreid in maximaal 10 jaar tot VV.
BDG < MVV	Geen toeslag. Indien nodig kortingen gespreid in maximaal 10 jaar tot VV of ineens tot MVV na 5 jaar.

11. Effectiviteit van het beleid

De toets in hoeverre het gevoerde beleid tot het gewenste resultaat leidt, zal ten minste jaarlijks plaatsvinden aan de hand van de door het fonds en adviseurs uitgebrachte rapportages. Rapportages over de samenstelling van de beleggingsportefeuille en over de beleggingsresultaten zullen bovendien per kwartaal plaatsvinden. Op basis van de ontwikkeling in de loop der jaren kan het beleid worden bijgesteld.

11.1. ALM studie en haalbaarheidstoets

Een ALM studie is een financiële analyse die de toekomstige ontwikkeling van de solvabiliteit van een pensioenfonds in kaart brengt op basis van de verwachte ontwikkeling van verplichtingen en beleggingen. Het bestuur zal het beleid van het fonds periodiek toetsen op basis van de uitkomsten van een ALM studie. Een dergelijke studie zal minstens eenmaal per drie jaar uitgevoerd worden tenzij omstandigheden aanleiding geven tot uitstel van een dergelijke studie. De meest recente studie is begin 2017 uitgevoerd door Mercer, waarbij de volgende zaken meegenomen zijn: de nieuwe pensioenovereenkomst per 1 januari 2017, het beleggingsbeleid dat vanaf juni 2015 van toepassing is en het dynamisch renteafdekkingsbeleid.

Conform artikel 22 van het Besluit FTK Pensioenfondsen voert het fonds periodiek een haalbaarheidstoets uit die op basis van een stochastische analyse inzicht geeft in de samenhang tussen de financiële opzet, het verwachte pensioenresultaat en de risico's die daarbij gelden. Er is een aanvangshaalbaarheidstoets en een jaarlijkse haalbaarheidstoets.

De aanvangshaalbaarheidstoets wordt uitgevoerd bij uitvoering van een nieuwe pensioenregeling en bij significante wijzigingen. De aanvangshaalbaarheidstoets laat zien:

- dat het verwachte pensioenresultaat op fondsniveau boven de door het fonds te kiezen ondergrens voor dit pensioenresultaat blijft;
- dat het premiebeleid over de gehele berekeningshorizon voldoende realistisch en haalbaar is;
- dat het fonds voldoende herstelcapaciteit heeft om naar verwachting vanuit de situatie dat aan de vereisten voor het minimaal vereist eigen vermogen wordt voldaan, binnen de looptijd van het herstelplan aan de vereisten voor het vereist eigen vermogen te voldoen, en
- dat het pensioenresultaat op fondsniveau in het slechtweerscenario niet teveel afwijkt van het verwachte pensioenresultaat op fondsniveau, waarbij het fonds hiervoor de maximale afwijking vaststelt.

De onderdelen a, b, en d, worden getoetst vanuit de feitelijke financiële positie van het fonds. De onderdelen a en b wordt eveneens getoetst vanuit het vereist eigen vermogen.

Bij de jaarlijkse haalbaarheidstoets wordt vanuit de feitelijke financiële positie van een fonds beoordeeld in hoeverre wordt voldaan aan de onderdelen a en d op basis van de bij de laatste aanvangshaalbaarheidstoets door het fonds gekozen normering bij deze onderdelen. Indien bij de jaarlijkse haalbaarheidstoets blijkt dat niet wordt voldaan aan de onderdelen a of d, treedt het fonds in overleg met de partijen om te bezien of maatregelen genomen moeten worden.

12. Financieel crisisplan

12.1. Inleiding

Dit financieel crisisplan beschrijft wanneer er sprake is van een financiële crisissituatie, welke risico's kunnen leiden tot een financiële crisissituatie en de maatregelen die het bestuur op korte termijn effectief zou kunnen inzetten. Het plan geeft de te hanteren kritische beleidsdekkingsgraden, de te nemen maatregelen en de te volgen communicatie- en besluitvormingsprocessen aan.

12.2. Kenmerken van een financiële crisis

Er is sprake van een financiële crisissituatie indien:

- a) de beleidsdekkingsgraad van het pensioenfonds niet in staat is, om zonder aanvullende maatregelen die geen onderdeel uitmaken van het reguliere beleidskader, binnen de periode van tien jaar te herstellen tot het Vereist Vermogen. Op dat moment is de beleidsdekkingsgraad lager dan de kritische dekkingsgraad¹;
- b) vijf opeenvolgende jaren de beleidsdekkingsgraad onder het Minimaal Vereist Vermogen ligt en de dekkingsgraad in het laatste jaar ook onder het Minimaal Vereist Vermogen ligt.

Op dat moment voldoet het pensioenfonds niet langer aan de Maatregel Minimaal Vereist Eigen Vermogen zoals verwoord in artikel 140 van de Pensioenwet en treedt de **Maatregel minimaal vereist eigen vermogen in werking**.

De volgende risico's *kunnen* volgens het oordeel van het bestuur leiden tot situaties die als financiële crisis-situatie kunnen worden aangemerkt:

- sterke daling van de waarde van de bezittingen;
- sterke daling van de markttrente;
- sterke daling van de dekkingsgraad;
- gebeurtenis die direct of indirect invloed kan hebben op het niveau van markttrente, waarde van bezittingen en/of dekkingsgraad maar waarvan de uitwerking nog niet direct tot uitdrukking is gekomen;
- geconstateerde fraude;
- problemen bij (fiduciair) vermogensbeheerder(s);
- niet kunnen betalen van pensioenuitkeringen.

12.3. Instellen crisisteam

Wanneer een situatie of gebeurtenis optreedt zoals genoemd in bovenstaande paragraaf waarbij actie noodzakelijk lijkt om de gevolgen van de situatie of gebeurtenis te managen, wordt door de voorzitter van het pensioenfonds het crisisteam bijeen geroepen.

¹ De kritische dekkingsgraad is de dekkingsgraad waarbij het fonds na tien jaar naar verwachting zal voldoen aan het vereist eigen vermogen, zonder te moeten korten.

Het crisisteam bestaat uit de voorzitter en de secretaris van het fonds, dan wel hun waarnemers, de risico-managementcommissie, de voorzitter van de beleggingscommissie en het Hoofd Pensioenbureau of, bij zijn afwezigheid, de bestuursondersteuning. Wanneer het crisisteam bijeengeroepen wordt, worden alle overige bestuursleden direct geïnformeerd door de voorzitter.

Het crisisteam inventariseert de ernst van de situatie en roept het bestuur bijeen om de situatie te bespreken.

12.4. Beheersen van een financiële crisis

In geval van een financiële crisis wordt door het bestuur terstond opdracht gegeven tot nemen van de noodzakelijke maatregelen. De voorzitter, secretaris en het Hoofd Pensioenbureau stemmen de noodzakelijk te nemen korte termijn maatregelen met elkaar af. Alle belanghebbenden worden geïnformeerd. Hierbij wordt gebruik gemaakt van de in procedure 700-07 vastgelegde communicatie checklijst.

12.4.1. Mogelijke maatregelen

In geval van een financiële crisis staan de volgende beleidsmaatregelen ter beschikking:

Maatregel	Realistisch	Financieel effect	Evenwichtige bijdrage
Aanpassen beleggingsbeleid: Prudenter beleggen (tot MVEV) • binnen strategisch beleid • buiten strategisch beleid	Ja Ja	Lager verwacht rendement en lagere kans op verdere daling van de DG*	actieven en inactieven
Toeslagbeleid: • geen/gedeeltelijke toeslag	ja bij BDG < VV*	tot 0,75% DG per jaar	actieven en inactieven
Versoberen pensioenregeling: • verlaging opbouwpercentage • consistent maken van het geheel van gewekte verwachtingen, financiering en realisatie	Ja	Effect afhankelijk van inconsistentie op het moment van de crisis. Draagt bij aan herstel op lange termijn.	alleen actieven, tenzij toeslagbeleid wordt aangepast.
Korting aanspraken/rechten	Ja	1% korting verbetert de DG met maximaal 1%	actieven en inactieven

* (B)DG = (beleids)dekkingsgraad, VV = Vereist Vermogen

Opmerkingen:

- premieverhoging en bijstortingen door de werkgever zijn niet mogelijk vanwege het CDC karakter van de regeling;
- het beleggingsbeleid wordt niet per definitie gewijzigd enkel en alleen omdat de beleidsdekkingsgraad zich onder het Minimaal Vereist Vermogen bevindt.

Het bestuur heeft in zijn overwegingen ter beoordeling van de evenwichtigheid tussen de verschillende belanghebbenden de volgende overwegingen meegenomen:

- wat is het effect op de (beleids)dekkingsgraad van de te nemen maatregel?
- weegt het effect van de maatregel op de (beleids)dekkingsgraad op tegen de impact voor de diverse groepen van belanghebbenden?
- zijn de bijdragen van de verschillende groepen van belanghebbenden met elkaar in evenwicht?
- zijn de maatregelen verstandig met het oog op voorzienbare toekomstige (korte en lange termijn) ontwikkelingen.

Het bestuur maakt voor wat betreft de korting van pensioenaanspraken en pensioenrechten geen onderscheid tussen de actieve en inactieve deelnemers. Naar mening van het bestuur is dit een evenwichtige verdeling van de lasten.

Het bestuur realiseert zich dat pensioengerechtigden geen verdien capaciteit meer hebben en hierdoor in eerste instantie zwaarder getroffen lijken dan de deelnemers en gewezen deelnemers. Het uitsluiten of beperken van korting voor pensioengerechtigden zou echter een te zwaar beslag leggen op de solidariteit.

12.4.2. Opstellen herstelplan

Wanneer de beleidsdekkingsgraad van het fonds lager is dan het VV wordt een herstelplan opgesteld. Dit herstelplan moet voldoen aan de volgende voorwaarden:

- a) Het plan wordt opgesteld door een actuariële bureau met inachtneming van de richtlijnen en grenzen aan parameters gesteld door DNB;
- b) De looptijd is maximaal gelijk aan de door de overheid toegestane looptijd;
- c) In het plan worden de maatregelen beschreven (zie paragraaf 12.4.1.) die door het fonds genomen kunnen worden, samen met de verwachte effecten van deze maatregelen en de acties die moeten plaatsvinden indien deze maatregelen niet het verwachte effect hebben;
- d) Het plan heeft de instemming van DNB.

In het herstelplan werkt het fonds uit hoe het binnen tien jaar zal voldoen aan het vereist eigen vermogen. Als het fonds niet in staat is om binnen de genoemde termijnen te voldoen aan het vereist eigen vermogen (als de dekkingsgraad lager is dan de kritische dekkingsgraad), is onderdeel van het herstelplan een gedurende deze termijnen in te rekenen vermindering van pensioenaanspraken en pensioenrechten op basis van een in beginsel tijdsevenredig herstel (in afwijking hiervan kan het herstelplan een meer dan tijds-evenredig herstel vertonen in de eerste helft van de looptijd van het herstelplan). De in dit herstelplan in het eerste jaar ingerekende vermindering van pensioenaanspraken en pensioenrechten dient direct doorgevoerd te worden.

Opm: Op basis van de rentetermijnstructuur van 31 december 2020, de in het per 31 december 2020 opgestelde herstelplan gehanteerde parameters en een hersteltermijn naar het Vereist Vermogen van tien jaar bedraagt de kritische dekkingsgraad ca. 90,5%.

Het fonds stelt vervolgens na een jaar de beleidsdekkingsgraad vast per het einde van het kalenderkwartaal van aanvang van het herstelplan (dus een jaar na het moment waarop de beleidsdekkingsgraad van het fonds per het einde van een kalenderkwartaal is komen te liggen onder het vereist eigen vermogen). Wanneer deze beleidsdekkingsgraad onder het vereist eigen vermogen ligt, zal het fonds binnen drie maanden of zoveel eerder als DNB bepaalt ter instemming bij DNB een concreet en haalbaar geactualiseerd herstelplan indienen. In dit geactualiseerde herstelplan werkt het fonds wederom uit hoe het in dezelfde termijn als de termijn in het oorspronkelijke herstelplan zal voldoen aan het vereist eigen vermogen. Op het moment dat het geactualiseerde herstelplan ingaat vervangt dit een eerder vastgesteld herstelplan of geactualiseerd herstelplan.

Indien de beleidsdekkingsgraad na vijf opeenvolgende jaren ligt onder het minimaal vereist eigen vermogen en de dekkingsgraad bij die laatste vaststelling ook onder dat niveau ligt neemt het pensioenfonds binnen zes maanden maatregelen waardoor de dekkingsgraad van het pensioenfonds direct voldoet aan het minimaal vereist eigen vermogen. Deze maatregel betreft vermindering van pensioenaanspraken en pensioenrechten en wordt direct in de technische voorzieningen verwerkt en ofwel direct doorgevoerd ofwel in maximaal 10 jaar evenredig gespreid.

Indien deze maatregel nodig is gebleken, begint voor de toepassing van de maatregel een nieuwe termijn.

Indien het fonds geen maatregelen heeft hoeven nemen omdat bij de laatste vaststelling van de beleidsdekkingsgraad de dekkingsgraad niet onder het minimaal vereist eigen vermogen lag, zal deze maatregel genomen moeten worden als bij iedere volgende vaststelling van de beleidsdekkingsgraad blijkt dat ook de dekkingsgraad onder het minimaal vereist eigen vermogen ligt.

Als de beleidsdekkingsgraad op enig moment op of boven het niveau van het minimaal vereist eigen vermogen ligt, hoeft deze maatregel niet genomen te worden en begint voor de toepassing van de maatregel een nieuwe termijn.

12.4.3. Beleid bij korten van aanspraken/rechten

De pensioenaanspraken en pensioenrechten van actieve en inactieve deelnemers worden procentueel evenveel gekort. Er wordt niet meer gekort dan strikt nodig is om te kunnen herstellen. De korting wordt in crisissituatie A (zie § 12.2 A) gespreid over 10 jaar en in crisissituatie B (zie § 12.2 B) binnen 6 maanden geëffectueerd. Het bestuur besluit in crisissituatie B of deze korting in een keer wordt genomen, of over 10 jaar wordt gespreid.

Een eventueel daadwerkelijke korting vindt alleen plaats nadat aan onderstaande eisen is voldaan:

- alle betrokken actieve en inactieve deelnemers zijn minimaal 1 maand vooraf individueel en schriftelijk op de hoogte gesteld van de korting en het concrete gevolg in hun individuele situatie;
- DNB is geïnformeerd over de voorgenomen korting en heeft daarop gereageerd.

12.4.4. Communicatie met belanghebbenden

Binnen 2 dagen nadat DNB geïnformeerd is over een voorgenomen korting zullen de deelnemers en de betrokken organisaties hiervan schriftelijk in kennis worden gesteld. Nadat DNB gereageerd heeft op de voorgenomen korting, zullen de deelnemers en betrokken organisaties verder geïnformeerd worden.

Als leidraad dient daarbij onderstaand schema:

Onderwerp	Aandachtspunten	Eigenaar	Wanneer
Woordvoerder	<ul style="list-style-type: none"> • Intern of extern • Briefing woordvoerder • Opstellen persbericht 	Voorzitter	< 1 dag
Communicatie deelnemers	<ul style="list-style-type: none"> • Bericht voor intranet + internet • (Nieuws)brief: <ul style="list-style-type: none"> - bepaal inhoud - bepaal doelgroep: <ul style="list-style-type: none"> - actieve deelnemers (incl. gedetacheerden) - pensioengerechtigden - gewezen deelnemers • Inrichten telefoonpanel? 	Voorzitter/ Communicatiecommissie	< 3 dagen < 2 weken < 2 weken Indien nodig
Inlichten over bericht/situatie	<ul style="list-style-type: none"> • Directie ZR • Ondernemingsraad ZR • Vakbonden • Directie TN • Ondernemingsraad TN • Directie Mafina, TGI, CRS, TLPB • Voorzitter verantwoordingsorgaan • Actuaris / accountant • (Fiduciair) Vermogensbeheerder 	Voorzitter Hoofd Pensioenbureau Voorzitter Voorzitter Hoofd Pensioenbureau Hoofd Pensioenbureau Voorzitter Hoofd Pensioenbureau Hoofd Pensioenbureau	Zelfde dag Zelfde dag Zelfde dag Zelfde dag Zelfde dag Zelfde dag Zelfde dag Zelfde dag < 2 dagen

Zolang het fonds zich in een tekortsituatie bevindt worden de deelnemers minimaal éénmaal per jaar schriftelijk geïnformeerd over de financiële positie van het fonds en de mogelijke consequenties daarvan.

De communicatiecommissie draagt zorg voor de communicatie met de actieve en inactieve deelnemers. De mogelijke te nemen en genomen maatregelen in het kader van het herstelplan worden tevens in het verkort jaarverslag besproken.

Bijlage A: Actuariële grondslagen en veronderstellingen

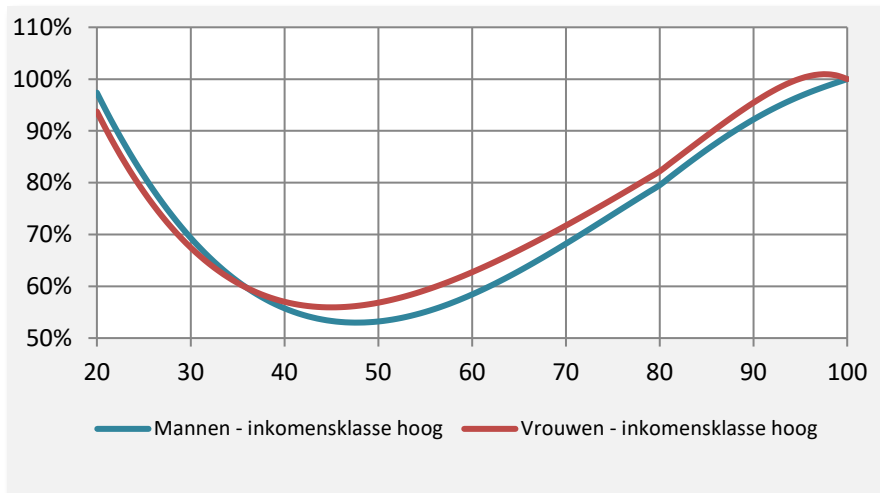
De Technische voorziening (VPV) wordt gebaseerd op de volgende actuariële grondslagen en veronderstellingen:

Grondslag / veronderstelling	Huidige grondslag	Meest recente beoordeling/aanpassing	Frequentie beoordeling / aanpassing
Rentetermijnstructuur	De nominale rentetermijnstructuur zoals maandelijks door DNB gepubliceerd		Elke maand
Overlevingstafel	Prognosetafel AG2020	20 november 2020	Elke 2 jaar, met verwerking in de TV per maandeinde van het bestuursbesluit.
Ervaringssterfte	Mercer-model ES 2019 Inkomensklasse "hoog"	10 december 2019	Elke 3 jaar (bij relevante publicatie CBS) of tussentijds als daar aanleiding toe is.
Leeftijdsverschil	In geval van partnerschap wordt de vrouw 3 jaar jonger dan de man verondersteld	2016	Elke 5 jaar
Gehuwdheidsfrequenties	Conform publicatie van het AG over de waarnemingsperiode van 1995-2000. Voor het uitruilbaar nabestaandenpensioen is de gehuwdheidsfrequentie op de pensioenrichtleeftijd 67 jaar gelijk aan 1.		Tezamen met opslag wezenpensioen
Opslag wezenpensioen	5% van uitgesteld nabestaandenpensioen	10 december 2019	Elke 5 jaar
Opslag voor toekomstige uitvoeringskosten	2,3% van de VPV	10 november 2020	Elke 3 jaar of tussentijds als daar aanleiding toe is.
Voorwaardelijke Toeslagverlening	Eind oktober van elk jaar wordt door het bestuur besloten over de voorwaardelijke toeslag per 1 januari daaropvolgend.	n.v.t.	n.v.t.

Zodra actuariële grondslagen en veronderstellingen wijzigen, zullen deze na wijziging ook direct worden meegenomen in de bepaling van de maandelijkse Technische voorziening voor de berekening van de Dekkingsgraad (in de maand waarin het bestuur besluit de grondslagen toe te passen).

Sterfte

Tabel met te hanteren inkomens- en leeftijdsafhankelijke correctiefactoren gebaseerd op de sterftekansen uit de prognosetabel AG2020 en op inkomensklasse 'Hoog' Mercer-model ES2019.

leeftijd	mannen	vrouwen	leeftijd	mannen	Vrouwen	leeftijd	mannen	vrouwen
15	117,90%	114,90%	44	53,60%	56,00%	73	71,60%	74,70%
16	113,40%	110,20%	45	53,30%	55,90%	74	72,70%	75,80%
17	109,10%	105,70%	46	53,10%	56,00%	75	73,90%	76,80%
18	105,00%	101,50%	47	53,00%	56,10%	76	75,00%	77,90%
19	101,10%	97,50%	48	53,00%	56,30%	77	76,10%	78,90%
20	97,40%	93,70%	49	53,10%	56,50%	78	77,30%	80,00%
21	93,80%	90,20%	50	53,20%	56,80%	79	78,40%	81,10%
22	90,40%	86,90%	51	53,40%	57,20%	80	79,50%	82,20%
23	87,20%	83,80%	52	53,70%	57,60%	81	80,90%	83,60%
24	84,20%	80,90%	53	54,10%	58,10%	82	82,30%	84,90%
25	81,30%	78,20%	54	54,50%	58,70%	83	83,70%	86,30%
26	78,60%	75,70%	55	55,00%	59,20%	84	85,00%	87,70%
27	76,10%	73,40%	56	55,60%	59,90%	85	86,30%	89,10%
28	73,70%	71,30%	57	56,20%	60,50%	86	87,60%	90,40%
29	71,40%	69,30%	58	56,90%	61,20%	87	88,80%	91,70%
30	69,30%	67,50%	59	57,60%	62,00%	88	90,00%	93,00%
31	67,40%	65,80%	60	58,40%	62,70%	89	91,10%	94,20%
32	65,60%	64,30%	61	59,20%	63,50%	90	92,20%	95,40%
33	63,90%	63,00%	62	60,10%	64,30%	91	93,20%	96,60%
34	62,40%	61,70%	63	61,00%	65,20%	92	94,20%	97,60%
35	61,00%	60,60%	64	62,00%	66,10%	93	95,10%	98,60%
36	59,70%	59,70%	65	62,90%	67,00%	94	95,90%	99,40%
37	58,50%	58,80%	66	63,90%	67,90%	95	96,70%	100,10%
38	57,50%	58,10%	67	65,00%	68,80%	96	97,40%	100,60%
39	56,60%	57,50%	68	66,00%	69,80%	97	98,10%	100,90%
40	55,80%	57,00%	69	67,10%	70,70%	98	98,80%	100,90%
41	55,10%	56,60%	70	68,20%	71,70%	99	99,40%	100,60%
42	54,50%	56,30%	71	69,30%	72,70%	100	100,00%	100,00%
43	54,00%	56,10%	72	70,50%	73,70%			

Vóór leeftijd 15 en vanaf leeftijd 100 vinden geen correcties plaats.

Rente

Voor het bepalen van de technische voorzieningen op marktwaarde wordt uitgegaan van de door DNB uitgegeven rentetermijnstructuur

Overige actuariële grondslagen

Gehuwdheidsfrequenties: Bij de berekening van de technische voorziening voor uitgesteld nabestaandenpensioen voor actieve deelnemers en slapers wordt uitgegaan van de gehuwdheidsfrequenties zoals gepubliceerd bij de overlevingstafel van het AG over de waarnemingsperiode 1995-2000. Voor het uitruikbaar nabestaandenpensioen is de gehuwdheidsfrequentie op pensioenrichtleeftijd 67 gelijk aan 1.

Leeftijdsverschil man - vrouw: 3 jaar.

Reservering voor uitgesteld wezenpensioen: 5% van de voorziening van uitgesteld nabestaandenpensioen bij uitgesteld ouderdompensioen.

Opslag toekomstige uitvoeringskosten

Ter dekking van toekomstige uitvoeringskosten worden de technische voorzieningen, de jaarinkoop en de risicopremies ter dekking van het overlijdens- en arbeidsongeschiktheidsrisico met 2,3% verhoogd. Daarnaast wordt in de (gedempte) kostendekkende premie een bedrag voor de huidige uitvoeringskosten van het fonds meegenomen. Dit bedrag wordt jaarlijks door het bestuur vastgesteld op basis van de totale kosten van het fonds met uitzondering van de beleggingskosten, verminderd met de vrijval ter grootte van 2,3% van de verwachte uitkeringen in het betreffende jaar.

Gehanteerde uitgangspunten opslag voor toekomstige uitvoeringskosten

De gehanteerde uitgangspunten voor de vaststelling van de voorziening voor toekomstige uitvoeringskosten zijn:

- Het pensioenfonds moet de uitvoeringskosten kunnen dragen bij afwikkeling van de opgebouwde verplichtingen. De kosten voor de (toekomstige) inactieven moeten door het fonds kunnen worden gedragen en daartoe moet een toereikende opslag voor toekomstige uitvoeringskosten worden aangehouden. Dat is ook om een andere reden van belang. Als er een toereikende opslag voor toekomstige uitvoeringskosten wordt aangehouden, wordt de toeslagcapaciteit van het fonds niet overschat.
- In beginsel moet de opslag voor toekomstige uitvoeringskosten toereikend zijn tot de laatste verzekerde overlijdt. In de praktijk zal op een eerder moment tot afstorting van de opgebouwde pensioenen bij een verzekeraar worden overgegaan omdat naarmate het fonds in omvang afneemt schaalnadelen ontstaan.
- Bij afwikkeling wordt geen premie meer ontvangen en zal het fonds de uitvoeringskosten geheel zelf moeten dragen. De vrijval van de opslag voor toekomstige uitvoeringskosten moet bij afwikkeling bij benadering minimaal gelijk zijn aan de feitelijke afwikkelingskosten.

De methode van vaststelling

De jaarlijkse (reguliere) uitvoeringskosten bij discontinuïteit zijn geschat op € 400K. De geschatte (reguliere) uitvoeringskosten van € 400K (niveau 2019) zijn contant gemaakt op basis van de volgende grondslagen en uitgangspunten:

- De fondsgrondslagen per 31 december 2018.
- Er is met kosteninflatie rekening gehouden door te veronderstellen dat de uitvoeringskosten jaarlijks met 2% toenemen.
- De periode van eigen beheer op het moment dat het fonds geen actieve deelnemers meer heeft is gesteld op maximaal drie jaar. Dit wil zeggen dat op het moment dat de premiebetaling stopt het fonds binnen drie jaar gaat liquideren.
- Liquidatie en overdracht gaat gepaard met extra uitvoeringskosten. Bij de vaststelling is rekening gehouden met een bedrag aan (eenmalige) liquidatiekosten van € 300K.
- In geval van liquidatie is een excasso-opslag van 2,0% voldoende voor het overdragen van de pensioenverplichtingen met een toereikende kostenvoorziening aan een andere pensioenuitvoerder.

Het resulterende bedrag wordt uitgedrukt in een percentage van de netto TV per 31 december 2018: ter dekking van toekomstige uitvoeringskosten wordt de netto TV met 2,3% verhoogd. Deze opslag wordt iedere drie jaar opnieuw getoetst. De eerstvolgende toetsing vindt plaats in het derde kwartaal van 2022. Er zal daarbij een bestendige gedragslijn worden gevolgd.

Bij gehele of gedeeltelijke arbeidsongeschiktheid wordt voor het arbeidsongeschiktheidsgedeelte premievrijstelling verleend op basis van een opbouwpercentage van 1,738% van de pensioengrondslag op het moment van arbeidsongeschiktheid. Conform het pensioenreglement kan de pensioengrondslag voor het arbeidsongeschiktheidsgedeelte jaarlijks op basis van de bij het reglement behorende richtlijnen worden verhoogd. Vanaf het moment van premievrijstelling komt de pensioenopbouw voor toekomstige jaren voor dat gedeelte waarvoor de deelnemer arbeidsongeschikt is verklaard voor rekening van het fonds. Ter dekking van dit risico wordt een leeftijdsafhankelijke risicopremie van de verzekerde premievrijstellingpremie voor mannelijke en vrouwelijke deelnemers in rekening gebracht. Het premievrijstellingsrisico is verzekerd middels een stop-loss verzekering.

Vaststelling van het Vereist (Eigen) Vermogen

Het Vereist Vermogen (TV plus VEV) wordt zodanig vastgesteld dat met de wettelijk vastgestelde zekerheidsmaat van 97,5% wordt voorkomen dat het fonds binnen één jaar beschikt over minder middelen dan de hoogte van de TV. In het standaardmodel wordt voor een tiental risicofactoren (S_1 t/m S_{10}) het effect gemeten van een onmiddellijke verandering op het vermogen, en wel op de volgende manier:

Renterisico (S_1): Het effect van de meest ongunstige wijziging van de rente (termijnstructuur) volgens een vastgestelde tabel. Doorgaans zal een rentedaling het meest ongunstig zijn. Een daling van de rente leidt tot een verhoging van de technische voorzieningen en tot een waardestijging van de vastrentende waarden. Het saldo van deze effecten geeft het renterisico weer. De vastgestelde tabel geeft ook factoren voor een rentestijging, mocht dit het meest ongunstig zijn.

Zakelijke waarden risico (S_2): Het effect van een daling van de zakelijke waarden aan de hand van een daling van de benchmarks voor aandelen met 30% voor beursgenoteerde aandelen in ontwikkelde markten, met 40% voor emerging markets en met 40% voor private equity, en een daling van de benchmarks voor vastgoed met 15%. Tussen de hier onderscheiden risico's wordt een correlatie van 0,75 gehanteerd.

Valutarisico (S_3):

Voor bepaling van het effect van een daling van valutakoersen wordt onderscheid gemaakt tussen valuta in ontwikkelde markten (S_{3A}) waarvoor een waardedaling van 20% wordt verondersteld en valuta in opkomende markten (S_{3B}) waarvoor een waardedaling van 35% wordt gehanteerd. Bij de aggregatie van het vereist eigen vermogen voor valutarisico (S_3) wordt tevens rekening wordt gehouden met correlaties:

- 0,50 tussen individuele valuta in ontwikkelde markten
- 0,75 tussen individuele valuta in opkomende markten
- 0,25 tussen het valutarisico voor ontwikkelde markten enerzijds en het valutarisico voor opkomende markten anderzijds.

In formulevorm:

$$S_3 = \sqrt{(S_{3A}^2 + S_{3B}^2 + 2 * 0,25 * S_{3A} * S_{3B})}$$

Commodities risico (S_4): Het effect van een daling van de benchmark(s) voor commodities met 35%.

Kredietrisico(S_5): Het risicoscenario voor de berekening van het kredietrisico gaat uit van een stijging van de creditspread van kredietgevoelige beleggingen, waarbij onderscheid wordt gemaakt naar ratingklasse:

- Europese staatsobligaties met een AAA rating: geen stijging
- Overige instrumenten met een AAA rating: stijging van 60 basispunten
- Instrumenten met een AA rating: stijging van 80 basispunten
- Instrumenten met een A rating: stijging van 130 basispunten
- Instrumenten met een BBB rating: stijging van 180 basispunten
- Instrumenten met een lagere rating of instrumenten zonder rating: stijging van 530 basispunten.

Verzekeringstechnisch risico(S_6): De verzekeringstechnische risico's betreffen drie risicofactoren die verband houden met sterfte.

- Het procesrisico: mogelijke abnormale (negatieve) variaties in de technische voorzieningen.
- TrendSterfteOnzekerheid (TSO): hoe jonger de deelnemers hoe groter de onzekerheid is voor wat betreft de levensverwachting van de deelnemers.
- Negatieve Stochastische Afwijking (NSA): mogelijke afwijking van verwachte (gemiddelde) sterfte.

Het verzekeringstechnisch risico neemt af naarmate het deelnemersbestand toeneemt, omdat het sterfteproces dan beter kan worden geschat.

S_7, S_8 en S_9

Het standaardmodel kent daarnaast nog het liquiditeitsrisico (S_7), het concentratierisico (S_8) en het operationeel risico (S_9). Deze risico's worden gelijk aan 0 verondersteld.

Actief beheer risico (S_{10})

Onder actief beheer worden afwijkende posities in portefeuilles verstaan die door portefeuillemanagers worden ingenomen ten opzichte van de strategische portefeuilles. De mate van actief beheer wordt bepaald aan de hand van een ex-ante tracking error (TE). Deze tracking error meet de verwachte afwijking tussen het rendement van een beleggingsportefeuille en het rendement op een benchmarkportefeuille.

Een lage tracking error impliceert dat de afwijkingen van het feitelijke rendement ten opzichte van het rendement van de gekozen benchmark klein zijn geweest of zullen zijn in de toekomst, terwijl een hoge tracking error aangeeft dat de afwijkingen van het feitelijke rendement duidelijk van de benchmark afwijkt. Het risicoscenario voor actief beheer risico in het standaardmodel is vooralsnog alleen op het aandelenrisico (beursgenoteerde aandelen) van toepassing.

$$S_{10} = \sum \text{marktwaarde}_i * (1,96 * TE_i + TER_i)$$

TER is de (meetkundige) total expense ratio van de beleggingsportefeuille. Hiermee worden de kosten bedoeld die gemaakt worden voor het uitvoeren van het actieve beheer.

De effecten S_1 tot en met S_{10} worden gecombineerd aan de hand van onderstaande formule:

$$\text{Totaal} = \sqrt{(S_1^2 + S_2^2 + 2 * 0,4 * S_1 * S_2 + 2 * 0,4 * S_1 * S_5 + 2 * 0,5 * S_2 * S_5 + S_3^2 + S_4^2 + S_5^2 + S_6^2 + S_{10}^2)}$$

Daarbij geven de waarden 0,40 en 0,50 de correlatie weer voor de effecten tussen de verschillende risicobronnen. Op deze wijze is diversificatie tussen verschillende risicofactoren, dat wil zeggen dat niet alle risico's gelijktijdig optreden, meegenomen in de formule.

De evenwichtssituatie is de situatie waarin het aanwezige vermogen (bij benadering) gelijk is aan het vereist eigen vermogen. Het vereist eigen vermogen is gelijk aan de uitkomst van bovenstaande wortelformule. Volgens de standaardmethode van toetsing is sprake van voldoende eigen vermogen ten opzichte van het vereist eigen vermogen, indien het aanwezige eigen vermogen groter is dan de uitkomst van de wortelformule.

Vereist eigen vermogen per 31 december 2019 (nFTK)

Voor de berekening van het vereist eigen vermogen wordt uitgegaan van de volgende beleggingsmixen eind 2019 (conform actuariële rapport):

	Feitelijke mix	Strategische mix
<i>Vastrentende waarden</i>		56%
Staatsobligaties	34,1%	
Overige vastrentende waarden	19,8%	
<i>Aandelen</i>		30%
Aandelen ontwikkelde markten	27,9%	
Aandelen opkomende markten	6,4%	
Alternatieve beleggingen	1,9%	4%
Vastgoed	9,9%	10%
Totaal	100,0%	100%

Per 31 december 2019 leidt de berekening van het vereist eigen vermogen in de evenwichtssituatie tot de volgende uitkomsten (inclusief actief beheer risico):

Bedragen in miljoenen €

S-jes formule	Bedrag bij Feitelijke mix	Bedrag bij strategische mix
S ₁ : Renterisico	10,7	9,7
S ₂ : Zakelijke waarden risico	79,8	71,8
S ₃ : Valutarisico	18,1	17,0
S ₄ : Commodities risico	0	0
S ₅ : Kredietrisico	21,2	21,0
S ₆ : Verzekeringstechnisch risico	14,5	14,5
S ₁₀ : Actief beheer risico	3,6	4,1
Vereist Eigen Vermogen= $\sqrt{(S_1^2 + S_2^2 + 2 \cdot 0,40 \cdot S_1 \cdot S_2 + 2 \cdot 0,4 \cdot S_1 \cdot S_5 + 2 \cdot 0,5 \cdot S_2 \cdot S_5 + S_3^2 + S_4^2 + S_5^2 + S_6^2 + S_{10}^2)}$	100,2	91,8
TV ultimo 2019	497,2	497,2
Percentage	20,2%	18,5%

Vaststelling van het minimaal vereist eigen vermogen

Het MVEV wordt bepaald door het al dan niet aanwezig zijn van beleggingsrisico's en door beheerslasten, alsmede risico's die voortkomen uit de pensioenregeling, zoals nabestaanden- en arbeidsongeschiktheids-pensioen. Deze elementen worden als volgt gewaardeerd.

Beleggingsrisico:

4% van de bruto TV maal het verhoudingsgetal tussen de netto TV en de bruto TV. De netto TV zijn de bruto TV minus het herverzekerde deel hiervan. Het verhoudingsgetal is minimaal 85%.

Beheerlasten:

Indien het fonds geen beleggingsrisico loopt en de beheerlasten voor een periode van meer dan vijf jaar zijn vastgelegd: 1% van de TV. Indien de beheerlasten voor een periode van vijf jaar of minder zijn vastgelegd: 25% van de netto beheerlasten.

Risicokapitaal bij overlijden:

0,3% van het aanwezige risicokapitaal maal de verhouding tussen het risicokapitaal voor risico van het fonds (dus na aftrek van het herverzekerde deel) en het risicokapitaal over het afgelopen boekjaar. Het verhoudingsgetal is minimaal 50%.

Arbeidsongeschiktheidspensioen:

Ook de dekking premievrijstelling bij arbeidsongeschiktheid valt hieronder. De aan te houden buffer hangt af van het maximum van een aantal aspecten.

Minimaal vereist eigen vermogen per 31 december 2019 (bedragen x 1.000 euro):

	MVEV	Als % TV
Beleggingsrisico (4% * 497.240)	19.890	4,0%
Beheerslasten	0	0,0%
Risicokapitaal bij overlijden (0,3% * 741.218 * 50%)	1.112	0,2%
Arbeidsongeschiktheidspensioen (18% * -3383)	-609	-0,1%
Totaal	20.393	4,1%

De berekening van het MVEV vindt plaats met inachtneming van de meest recente leidraad van het Koninklijk Actuariel Genootschap.

Vaststelling gedempte kostendekkende premie 2021

De gedempte kostendekkende premie en feitelijke premie is voor 2021 als volgt ingeschat (bedragen x 1.000 euro):

	Op basis van netto verwacht reëel rendement
Opbouw gedempte kostendekkende premie	
a. onvoorwaardelijke onderdelen	
a1. jaarinkoop	9.489
a2. Risicopremies	512
b. opslag voor solvabiliteit (17,8% van a+c2+d)	-
c. uitvoeringskosten	
c1. opslag voor uitvoeringskosten	537
c2. opslag voor toekomstige uitvoeringskosten (2,3% van a+d)	230
d. voorwaardelijke onderdelen	0
Totaal gedempte kostendekkende premie	10.768
Feitelijke premie	11.495
Overschot t.o.v. feitelijke premie	727

De jaarinkoop is voor 2021 gebaseerd het maximale opbouwpercentage van 1,738% uit het reglement. Er wordt geen premie betaald voor de voorwaardelijke onderdelen (toeslagverlening).

Termijnstructuur verwacht rendement kostendekkende premie

De onderstaande twee tabellen worden gebruikt bij de berekening van de gedempte kostendekkende premie en zijn bepaald op basis van de uitgangspunten zoals omschreven in hoofdstuk 8 premiebeleid.

Netto verwacht nominaal rendement

In onderstaande tabel staat het netto verwacht nominaal rendement.

Looptijd	Rente		Looptijd	Rente		Looptijd	Rente
1	3,238%		35	4,001%		68	4,314%
2	3,244%		36	4,016%		69	4,320%
3	3,268%		37	4,030%		70	4,325%
4	3,300%		38	4,044%		71	4,330%
5	3,335%		39	4,058%		72	4,335%
6	3,379%		40	4,070%		73	4,340%
7	3,428%		41	4,083%		74	4,345%
8	3,480%		42	4,095%		75	4,349%
9	3,531%		43	4,108%		76	4,354%
10	3,574%		44	4,119%		77	4,359%
11	3,620%		45	4,130%		78	4,363%
12	3,658%		46	4,141%		79	4,367%
13	3,691%		47	4,152%		80	4,371%
14	3,719%		48	4,163%		81	4,375%
15	3,744%		49	4,173%		82	4,379%
16	3,758%		50	4,182%		83	4,383%
17	3,770%		51	4,191%		84	4,387%
18	3,780%		52	4,200%		85	4,391%
19	3,790%		53	4,209%		86	4,394%
20	3,798%		54	4,218%		87	4,398%
21	3,804%		55	4,226%		88	4,401%
22	3,813%		56	4,234%		89	4,405%
23	3,823%		57	4,242%		90	4,408%
24	3,836%		58	4,250%		91	4,411%
25	3,849%		59	4,257%		92	4,414%
26	3,864%		60	4,264%		93	4,417%
27	3,878%		61	4,271%		94	4,420%
28	3,894%		62	4,278%		95	4,423%
29	3,910%		63	4,284%		96	4,426%
30	3,925%		64	4,290%		97	4,429%
31	3,941%		65	4,296%		98	4,432%
32	3,956%		66	4,303%		99	4,435%
33	3,971%		67	4,308%		100	4,437%
34	3,987%						

Netto verwacht reëel rendement

In onderstaande tabel staat het netto verwacht reëel rendement.

Looptijd	Rente		Looptijd	Rente		Looptijd	Rente
1	1,612%		35	2,084%		68	2,380%
2	1,581%		36	2,097%		69	2,385%
3	1,566%		37	2,111%		70	2,390%
4	1,561%		38	2,124%		71	2,395%
5	1,558%		39	2,137%		72	2,400%
6	1,576%		40	2,149%		73	2,405%
7	1,606%		41	2,161%		74	2,410%
8	1,644%		42	2,172%		75	2,414%
9	1,683%		43	2,184%		76	2,418%
10	1,717%		44	2,195%		77	2,423%
11	1,756%		45	2,206%		78	2,427%
12	1,788%		46	2,216%		79	2,431%
13	1,816%		47	2,226%		80	2,435%
14	1,839%		48	2,236%		81	2,439%
15	1,860%		49	2,246%		82	2,442%
16	1,870%		50	2,254%		83	2,446%
17	1,879%		51	2,263%		84	2,449%
18	1,887%		52	2,272%		85	2,453%
19	1,894%		53	2,281%		86	2,457%
20	1,901%		54	2,289%		87	2,460%
21	1,904%		55	2,296%		88	2,463%
22	1,911%		56	2,304%		89	2,467%
23	1,920%		57	2,312%		90	2,470%
24	1,931%		58	2,319%		91	2,472%
25	1,943%		59	2,326%		92	2,476%
26	1,956%		60	2,332%		93	2,478%
27	1,969%		61	2,339%		94	2,481%
28	1,984%		62	2,345%		95	2,484%
29	1,998%		63	2,352%		96	2,487%
30	2,012%		64	2,358%		97	2,490%
31	2,027%		65	2,363%		98	2,492%
32	2,042%		66	2,369%		99	2,495%
33	2,056%		67	2,375%		100	2,497%
34	2,070%						

Bijlage B: Investment Policy Statement

De Investment Policy Statement, versie 25 juni 2019.

Bijlage C: Begrippenlijst

Algemene loonronde achterstand Het verschil tussen de verhoging van de pensioenaanspraken van de actieven op basis van de algemene loonronde en de toegekende verhoging vóór 1 januari 2012. Vanaf 1 januari 2012 is er niet langer sprake van een algemene loonronde achterstand.

Credits Parapluterm voor allerlei soorten vastrentende waarden met kredietrisico zoals bedrijfsobligaties, asset backed securities, leningen aan lagere overheden, emerging markets debt en high Yield. obligaties.

CSA Een Credit Support Annex is bijlage van het ISDA contract. In de CSA worden afspraken gemaakt hoe tegenpartijen onderling onderpand uitwisselen om zo over en weer kredietrisico te mitigeren.

Dekkingsgraad (DG) {Totaal activa minus kortlopende schulden minus voorziening AVU minus bestemmingsreserve pensioenopbouw} gedeeld door de {technische voorzieningen}.

Beleidsdekkingsgraad (BDG) Gemiddelde van de dekkingsgraden van de 12 maanden voorafgaand aan het moment van vaststelling.

Dekkingstekortgrens Minimaal Vereist Vermogen.

Duration Schatting van de procentuele waardeverandering van vastrentende waarden (zoals obligaties en renteswaps) en de voorziening pensioenverplichting (VPV) bij een 1% rentemutatie. Als de duration van de VPV 20 is, zal de VPV met 10% in waarde stijgen als de rente 0,50% daalt. Als de obligaties een duration van 5 hebben zullen de obligaties slechts 2,5% in waarde stijgen als de rente met 0,50% daalt. Aldus stijgt de contante waarde van de VPV sneller dan de marktwaarde van de obligaties en daalt de dekkingsgraad, als de rente daalt. Bij een rentestijging geldt het omgekeerde effect. Hoewel de duration een goed beeld geeft van het renterisico is het wel een vereenvoudiging van de werkelijkheid. Renterisico's ontstaan ook als het looptijdprofiel van de kasstromen van de beleggingen en verplichtingen van elkaar afwijken en als de beleggingen kredietrisico en illiquiditeit met zich meebrengen. Zie ook PV01.

Effectenbelening (securities lending) Een beleggingspool kan aandelen (of andere effecten) tijdelijk uitlenen (lees: verhuren) aan andere beleggers om zo extra inkomsten te genereren. De inlener wil graag de effecten lenen om gebruik te maken van het stemrecht of om aan een leveringsverplichting te voldoen of om te speculeren op een waardedaling (short selling).

Eindloonachterstand Het verschil tussen { de opgebouwde aanspraken vóór 1 januari 2012 met daarin de nominale, opbouwachterstand, toeslagachterstand en algemene loonronde achterstand ingehaald } en { de aanspraken als zou er sprake zijn geweest van eindloon }. Vanaf 1 januari 2012 is er niet langer sprake van optrek naar eindloon en kan er dus ook geen sprake zijn van een eindloon achterstand.

EMD Emerging Market Debt zijn obligaties uitgegeven door ontwikkelingslanden zoals Argentinië of Rusland. Vanwege deze achtergrond hebben EMD over het algemeen een hoog risico en een hoge credit spread. EMD worden meestal uitgegeven door nationale overheden, maar het kunnen ook bedrijven zijn. De obligaties kunnen in dollars of andere harde valuta (HC) luiden, maar ook in de lokale valuta van het uitgevende land (LC).

High Yield High Yield obligaties zijn obligaties met een hoge credit spread; ook wel aangeduid als junk bonds. De hoge spread is een vergoeding voor het hoge kredietrisico dat tot uiting komt in de rating. Obligaties met een rating lager dan BBB- of Baa3 worden aangeduid als high yield.

Indexatiedekkingsgraad De beleidsdekkingsgraad die conform de vereisten van het Financieel Toetsingskader een toeslag toestaat ter grootte van de volledige toeslagenmaatstaf.

Inflation linked bonds Inflation linked bonds worden door diverse overheden uitgegeven (zoals Frankrijk, Duitsland en Italië, maar niet Nederland). Deze obligaties kennen een kleine reële coupon maar deze coupon wordt berekend over een nominaal bedrag dat steeds meegroeit met een inflatie-index zoals de 'Euro HICP ex-tobacco' gepubliceerd door Eurostat. Zodoende wordt de belegger gecompenseerd voor stijging van de inflatie.

ISDA De International Swaps and Derivatives Association is een organisatie die een standaard contract heeft opgesteld waarin staat hoe tegenpartijen in een derivatencontract zoals een renteswap of valuta forward met elkaar omgaan. Hierin worden zaken geregeld zoals netting van betalingen, omgaan met wanbetaling en allerlei operationele zaken. Hoewel het een standaard contract betreft worden er vele uitzonderingen op gemaakt en kan het in de praktijk maanden duren voordat het contract gesloten is.

Kritische Dekkingsgraad Dekkingsgraad waarbij het fonds na tien jaar naar verwachting zal voldoen aan het vereist eigen vermogen, zonder te moeten korten.

Leverage Dit is een duur woord voor beleggen met geleend geld. Leverage kan ontstaan bij het gebruik van derivaten. Als de omvang (notional) van de derivatenportefeuille groter is dan de onderliggende cash (liquide middelen). Als er bijvoorbeeld €100 aan cash is en een renteswap met een notional van € 200 is er sprake van leverage. Leverage kan ook ontstaan als gevolg van effectenbelening of als de beta van de aandelenportefeuille groter is dan 1.

Minimaal vereist eigen vermogen (MVV) Het vermogen om in de toekomst aan de nominale verplichtingen te kunnen voldoen. Op basis van de beleggings-, overlijdens- en arbeidsongeschiktheidrisico's van het fonds is het minimaal vereist eigen vermogen bij het verschijnen van deze ABTN 104,1%. Zie bijlage B voor een verdere onderbouwing.

Nominale achterstand Het verschil tussen het niveau van de opgebouwde pensioenrechten en pensioenaanspraken van de actieven en niet-actieven voor en na korting.

Notional De notional is het onderliggende bedrag van een derivaat. In geval van een renteswap spreken de partijen af dat er over en weer rentes betaald worden over een bepaald bedrag. Dat bedrag is de notional. De notional zelf wordt echter niet uitgewisseld; het is alleen de basis voor de berekening.

Opbouwachterstand Het verschil tussen de maximale opbouw (2% voor werknemers geboren na of op 1 januari 1950 of 1,83% voor werknemers geboren voor 1 januari 1950) en de toegekende opbouw van de pensioenaanspraken van de actieven vóór 1 januari 2012. Vanaf 1 januari 2012 is niet langer sprake van een opbouwachterstand.

Pensioendatum Datum waarop de pensioenuitkering aan de deelnemer gaat aanvangen.

Pensioenrichtleeftijd De 67^e verjaardag van de (gewezen) deelnemer.

PV01 Price Value of one basis point (PV01) geeft aan hoeveel euro de marktwaarde van een obligatie of pensioenverplichting verandert als de rente met 0,01% verandert. De PV01 wordt afgeleid van de duration en wordt als volgt berekend: $(\text{duration} \times \text{marktwaarde}) / 10000$. Hoewel de PV01 een goed beeld geeft van het renterisico, is het wel een vereenvoudiging van de werkelijkheid. Renterisico's ontstaan ook als het looptijdprofiel van de kasstromen van de beleggingen en verplichtingen van elkaar afwijken en als de beleggingen kredietrisico en illiquiditeit met zich meebrengen. Zie ook duration.

Reservetekortgrens Vereist Vermogen.

Security Selection Security selection of stock picking zijn vormen van actief beheer waarbij de vermogensbeheerder probeert ondergewaardeerde effecten te selecteren en die op te nemen in de portefeuille. Zodoende hoopt de actieve vermogensbeheerder een hoger resultaat te halen dan de passieve marktindex waar alle effecten in zijn opgenomen.

Tracking Error Dit is een risicomaatstaf voor de mate waarin het rendement op de portefeuille afwijkt van het rendement van een maatstaf. De tracking error is in feite de standaarddeviatie van de rendementsverschillen. Als de maatstaf het rendement op de pensioenverplichtingen is, dan geeft de tracking error weer in hoeverre het rendement op het vermogen afwijkt van het rendement op de pensioenverplichtingen. Hoe groter deze tracking error, hoe groter het risico en hoe groter de volatiliteit van de dekkingsgraad. Meer aandelen en/of een lagere rentematch zullen leiden tot een grotere tracking error. Als de maatstaf het rendement op een passieve marktindex betreft, dan geeft de tracking error weer in hoeverre het rendement op de portefeuille afwijkt van het rendement op de marktindex. Hoe groter deze tracking error, hoe groter het risico en hoe groter het risico dat het rendement op de portefeuille achterblijft op het rendement op de passieve marktindex. Deze tracking error wordt vaak gebruikt om de mate van actief beheer door de vermogensbeheerder te meten en te beheersen.

Toeslagachterstand Het verschil tussen de verhoging van de pensioenrechten en pensioenaanspraken van de niet-actieven op basis van de Consumenten Prijsindex afgeleid (CPI) en de toegekende verhoging vóór 1 januari 2012. Vanaf 1 januari 2012 is er niet langer sprake van een toeslagachterstand ten aanzien van op of na 1 januari 2012 niet volledige toegekende toeslagen.

Vereist Vermogen (VV) De grens waarbij met een zekerheid van 97,5% wordt voorkomen dat het fonds binnen 1 jaar beschikt over minder middelen dan de technische voorzieningen.

Bijlage D: Het Strategisch beleggingsbeleid

Het Strategisch beleggingsbeleid, versie april 2020.